Чорноморський національний університет імені Петра Могили
факультет філології
Кафедра англійської філології та перекладу

«Допущено до захисту»
В. о. завідувача кафедри англійської філології та перекладу
_____ Вікторія АГЄЄВА-КАРКАШАДЗЕ
“____” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: **КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ У МЕДІА-ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ “THE GOOD DOCTOR”)**

Керівник: к. філол. н., доцент бвз.
Агєєва-Каркашадзе Вікторія Олександрівна
Рецензент: к. філол. н., доцент
Корнелюк Богдан Васильович
Виконав: здобувач VI курсу групи 641М
Шадзінська Юлія Сергіївна
Спеціальності: 035 «Філологія»
ОПП: «Сучасна англомовна комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

Миколаїв – 2025

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення	факультет філології
Кафедра, циклова комісія	кафедра англійської філології та перекладу
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	035 «Філологія»
ОПП / ОНП	«Сучасна англомовна комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
англійської філології та перекладу
_____ Вікторія АГЄЄВА-КАРКАШАДЗЕ
“ ” 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ

Шадзінській Юлії Сергіївні
(прізвище, ім’я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Класифікація медичної термінології та специфіка її відтворення у медіа-дискурсі (на матеріалі серіалу “The Good Doctor”)

керівник роботи: Агєєва-Каркашадзе Вікторія Олександрівна, к. філол. н., доцент б.в.з.
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«25» вересня 2025 року № 245.

2. Строк подання здобувачем проєкту (роботи) «.. листопада 2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) згідно з планом кваліфікаційної роботи магістра.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) не планується.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Агєєва-Каркашадзе В.О.		
Розділ 1	Агєєва-Каркашадзе В.О.		
Розділ 2	Агєєва-Каркашадзе В.О.		
Висновки	Агєєва-Каркашадзе В.О.		

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи	вересень 2025	
2.	Розділ 1. Теоретичні засади перекладу медичної термінології	жовтень 2025	
3.	Розділ 2. Особливості перекладу медичної лексики у кінодискурсі	жовтень 2025	
4.	Висновки	листопад 2025	
5.	Переддипломна практика		
6.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків	листопад 2025	
7.	Попередній захист	14.11.2025	
8.	Рецензія на дипломну роботу		
9.	Захист дипломної роботи		

Здобувач _____ **Шадзінська Ю.С.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи) **Агєєва-Каркашадзе В.О.**

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП..... 2

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ..... 6

1.1. Поняття «кінотекст» та особливості його інтерпретації..... 6

1.2. Термін як лексична одиниця спеціальної галузі знання..... 14

1.3. Специфіка медичної термінології..... 20

РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У КІНОДИСКУРСІ..... 30

2.1. Відтворення кінотексту з англійської мови українською..... 30

2.2. Способи перекладу медичних термінів..... 34

2.2.1. Транскодування..... 39

2.2.2. Добір еквівалента та відповідника..... 47

2.2.3. Калькування..... 58

2.2.4. Лексико-семантичні заміни..... 63

2.2.5. Описовий переклад..... 70

2.3. Узагальнений кількісний аналіз способів перекладу медичної термінології..... 73

ВИСНОВКИ..... 75

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ..... 79

ДОДАТКИ..... 87

ВСТУП

Вузькопрофільна термінологія є одним із ключових аспектів дослідження конкретної професійної сфери. Кожна галузь професійної діяльності має свою термінологічну систему, наукова класифікація якої є нагальною потребою у контексті сучасної лінгвістики. Зі збільшенням спеціалізованої лексики у сучасній мові та швидким розвитком багатьох сфер людської діяльності все більшого значення набуває комплексне вивчення термінологічних систем, зокрема медичної термінології. Відповідно, медична термінологія стає об'єктом підвищеної уваги лінгвістів до теоретичних питань, пов'язаних із природою самого терміну, способами його утворення, етимологією, класифікацією та проблемами перекладу. Особливо актуальною стає проблема перекладу термінологічних одиниць у кінодискурсі. Серед провідних зарубіжних науковців, що займаються питаннями аудіовізуального перекладу, слід зазначити Діас Синтаса Х., Гамб'є І., Сербан А. та ін. Серед вітчизняних науковців, які присвятили свої роботи теоретичному вивченню поняття «кінодискурс» можна назвати Крисанову Т. та Мельник М. Специфіку загальної української та англійської термінології досліджували такі науковці, як: Даліаніс Г., Кондамайнс Е., Кучеренко О., Лавренюк В., Овчаренко Н., Трубчанінова І. та інші. Вивченням особливостей функціонування та перекладу терміна у медичній сфері займалися Заліпська І., Макаренко Ю., Стегніцька Л., Шепітько С., тощо.

Медична мова належить до так званих мов спеціального призначення, які відрізняються від повсякденної мови насамперед своєю специфічною термінологією та сферою застосування. Отже саме тому, на нашу думку, медичний переклад вимагає високого рівня професіоналізму, оскільки це переклад медичної термінології, наукових і клінічних даних, інструкцій із застосування медичних засобів тощо.

Переклад медичних термінів у медіа-дискурсі − це особлива й складна галузь, де перетинаються фахова термінологія та художній переклад. Нами було опрацьовано лексичні одиниці медичної термінології серіалу "The Good

Doctor", в центрі сюжету якого історія успіху молодого лікаря-генія Шона Мерфі, якому діагностували розлад аутистичного спектру. Незважаючи на складності в комунікації, внутрішні страхи, скептицизм та забобони колег, Шон потрапляє в команду і доводить усім, що ніщо не може стати на шляху справжнього професіонала. У діалогах персонажів знаходимо надзвичайно багато термінів медичного спрямування. Головний інтерес для нас, як перекладачів, становлять методи перекладу лексичних одиниць та система їхньої класифікації в англійській та українській мовах.

Актуальність дослідження обумовлюється зростанням популярності аудіовізуального контенту медичного спрямування, що охоплює широкий спектр жанрів. Така тенденція зумовлює нагальну потребу у дослідженні та систематизації медичної термінології, що функціонує в англійській та українській мовах. Зростання кількості матеріалів англомовного походження спричиняє активне проникнення іншомовної медичної лексики в український інформаційний простір. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання перекладу, адаптації та стандартизації медичних термінів, адже від точності їх уживання залежить не лише якість аудіовізуального контенту, але й доступність такого типу інформації для широкої аудиторії.

Об'єктом дослідження є медична термінологія англійської мови.

Предметом дослідження слугують засоби перекладу англомовних термінів медичної галузі українською мовою.

Відповідно **мета** запропонованої роботи – визначити особливості систематизації медичної термінології та їх вплив на переклад термінологічних одиниць на матеріалі серіалу режисера Сета Гордона "The Good Doctor" у перекладі студії "BaibaKoTV" 2017 року.

Указана мета дослідження передбачає розв'язання наступних **завдань**:

1. Вивчити поняття «кінотекст» та його особливості.
2. Розглянути визначення поняття «термінологія» та «термін».
3. Визначити особливості терміну у медичній сфері в українській та англійській мовах.

4. Описати особливості перекладу кінотексту з англійської мови українською.

5. Класифікувати медичні терміни за тематичними групами та способи їх перекладу.

6. Проаналізувати переклад медичних лексичних одиниць на матеріалі дослідження.

7. Здійснити кількісний аналіз способів перекладу медичної термінології та визначити найпоширеніші серед них.

Матеріалом дослідження слугував серіал режисера Сета Гордона “The Good Doctor” і його переклад українською студії “BaibaKoTV” 2017 року.

Методи дослідження: у ході роботи з матеріалами за темою дослідження нами було використано *зіставний метод* для виявлення спільних та відмінних рис медичних термінів англійської та української мов; *описовий метод* – класифікація й інтерпретація медичних термінів; *історичний метод* – при дослідженні історії словникового складу медичної термінології англійської мови. *Метод суцільної вибірки* – при відборі досліджуваних термінів. *Метод обчислень* – при проведенні кількісного аналізу та визначення найпопулярнішого способу перекладу медичної термінології.

Наукова новизна: досліджено особливості класифікації медичних термінів за тематичними групами в англійській мові. Показано характерні риси використання медичної термінології в англомовному кінематографічному дискурсі та закономірності її перекладу українською мовою. Визначено найпоширеніші способи перекладу медичних термінологічних одиниць на матеріалі кінотексту популярного серіалу “The Good Doctor”.

Теоретична цінність результатів дослідження: розглянуто значення поняття «термін», класифіковано способи перекладу медичної термінології у кінодискурсі, проаналізовано особливості кінотексту та перекладу медичної термінології з урахуванням потреб цільової аудиторії.

Практична цінність роботи виявляється у подальшому використанні її матеріалів у перекладацькій практиці, задля вивчення особливостей

систематизації та перекладу медичної термінології. Окрім того, результати дослідження можуть бути використані на практичних заняттях з аудіовізуального перекладу, а також при вивченні іноземної мови професійного медичного спрямування.

Апробація результатів дослідження здійснювалася під час участі у всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання 2024 : досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, регіональний та національний аспекти» з подальшою публікацією тез у секції «Гуманітарні науки», підсекція «Нові тенденції у перекладознавстві та методиці викладання» на тему “The problems of classification of medical terminology and their influence on the process of translation”. Друга апробація відбулась під час участі у всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання 2025 : досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, регіональний та національний аспекти» з подальшою публікацією тез у секції «Філологія», підсекція «Нові тенденції у перекладознавстві та методиці викладання» на тему «Особливості класифікації та перекладу медичних термінів».

Мета та завдання дослідження зумовили таку **структуру роботи**: вступ, два розділи, висновок, список бібліографічних посилань, додатки і summary. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 107 сторінок.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1. Поняття «кінотекст» та особливості його інтерпретації

Одним із методів соціо-культурного обміну стало народження кінематографу. З появою фільмів зі звуком актуальною стала потреба у перекладі їх іншими мовами, задля того, аби охопити максимально велику аудиторію. З того часу як кінематограф отримав комерційний характер, у сфері перекладознавства виникає нове унікальне поняття «кінотекст», особливість якого полягає у поєднанні генетично різнорідних, але при цьому семантично пов'язаних компонентів. У зв'язку з цим можна стверджувати, що питання перекладу аудіовізуальних матеріалів різного спрямування стоїть досить давно, однак, на нашу думку, його специфіка і досі недостатньо глибоко відображена у наукових джерелах.

У мовознавчих дослідженнях, особливо в межах семіотики, досі відсутня єдина думка щодо лінгвістичної природи фільму. Частина дослідників розглядає фільм як організований аудіовізуальний текст, що функціонує за власними композиційно-синтаксичними принципами, подібно до мови. Водночас інші вчені наполягають на тому, що фільм є радше формою мовлення, аніж мовою в повному розумінні цього терміна. Їхні аргументи мають логічне підґрунтя: фільм не володіє усіма рисами, притаманними мові. Це означає, що у фільмі неможливо виокремити елементи, подібні до фонем, які б виступали як найменші значущі одиниці [65, с. 22].

Повноцінне дослідження кінодискурсу як окремого наукового явища почалося лише у кінці XX століття з виходу у світ статті про фільм «Молодий містер Лінкольн» у французькому журналі «Кінематографічні записки» [53, с. 176].

З того часу безліч лінгвістів робили неодноразові спроби дати визначення «кінодискурсу» та встановити його зв'язки із суміжними поняттями, а також виокремити його типологічні різновиди.

Кінодискурс став об’єктом посиленої уваги багатьох наук: від психології, філософії, соціології, семіотики, педагогіки, до теорії і практики перекладу. У лінгвістиці складна мова кінофільму розглядається в якості особливого різновиду тексту.

На думку дослідниці І. М. Лавріненко, кінодискурс є когнітивно-комунікативним утворенням полікодового характеру, у якому в єдину нерозривну систему інтегруються різні семіотичні знаки. Такий дискурс відзначається цілісністю, логічною завершеністю, зв’язністю та спрямованістю на конкретного адресата. Його структура включає як вербальні, так і невербальні (зокрема кінематографічні) елементи, що реалізуються відповідно до творчого задуму колективного автора. Він матеріалізується у формі, придатній для екранного відтворення, і призначений для аудіовізуального сприймання глядачем [19, с. 10].

Як ми вже зазначали, кінодискурс характеризується різною знаковою структурою, адже це семіотична система. Знаки кінодискурсу можна розділити на лінгвістичні та нелінгвістичні. У кожній групі виділяють ікони, індекси і символи. Такий розподіл базується на класифікації Ч. Пірса у межах мовної концепції, де однією із підстав для диференціації знаків є їх відношення до об’єкта.

«Ікони – це знаки, ставлення до об’єкта яких засновано на спільності якоїсь якості, відношення до об’єкта знаків-індексів складається з відповідностей факту; символи ж мають характер припису. Мовна складова кінодискурсу, в основному, представлена знаками-символами, які можуть бути письмовими (титри і написи, які є частиною світу речей фільму – плакат, назва вулиці, лист і т. д.) і усними (звучить мова акторів, закадровий текст, пісня і т. д.). Індекси і іконічні знаки в мові нечисленні, проте і ті, й інші використовуються в кіно. До знаків-індексів природної мови відносять інтонацію, вигуки і шіфтери, до іконічних знаків – звуконаслідування та ін.» [7, с. 103].

Невербальні елементи кінодискурсу здебільшого виражені через іконічні та індексальні знаки, які можуть бути як візуальними, так і звуковими.

До індексальних звукових знаків належать природні шуми, технічні звуки та музика. Візуальна – це відеоряд, зображення людей, тварин, об'єктів, що демонструють рух, переміщення, жестикуляцію та міміку. Усі ці компоненти функціонують як іконічні та індексальні знаки у кінематографі. Окрім того, певні візуальні образи в кіно можуть набувати символічного значення, стаючи знаками-символами внаслідок еволюції кінематографа (наприклад, календар як символ плину часу) [7, с. 103].

Кінодискурс – це про взаємодію різних типів знаків. Знакова неоднорідність була притаманна навіть німому кіно, де відеоряд супроводжували титри і усні репліки коментаторів. Німе кіно ніби «спілкувалось» з глядачем, використовуючи жестикуляцію і міміку героя, тобто виражаючи невербально те, що могло бути сказане за допомогою мови. З появою мовлення у кіно, діалог не завжди гармонійно поєднувався із зображенням і музикою, і лише з часом кінокартини покращили так, щоб текст узгоджувався з фільмом загалом. Можемо сказати, що у сучасних фільмах вербальний компонент займає одне з найважливіших місць, тобто відсоток участі тексту та зображення зрівнюється: текст несе в собі зображення, а зображення перетворюється в текст [7, с. 103].

За словами дослідниці І. М. Лавріненко, кінодискурс класифікують за різними критеріями. Серед основних виділяють формальні, функціональні, змістові параметри, а також ті, що пов'язані з категоріями дискурсу (ситуативністю, інформативністю, інтертекстуальністю, комунікативними стратегіями і тактиками тощо) [20, с. 8].

О. Макаревич висловлює думку про те, що також залежно від кількості учасників діалогу кінодискурс поділяють на монологічний і діалогічний. Тобто мовлення у кіно може бути статусно-орієнтованим, коли відбувається комунікація між представниками різних соціальних груп і класів, або ж персональним [25, с. 96].

Дослідниця особливостей перекладу кінодискурсу О. І. Гридасова зазначає, що кінодискурс також можна охарактеризувати з точки зору функцій, які він виконує, будучи семіотичною системою. Кінодискурс передає актуальну інформацію, минулий досвід, створює нові знання, має регулятивну, емотивну і естетичну функцію. Особливо треба виділити естетичну функцію, яка пов'язана з приділенням значної уваги формі, у якій виражено кінодискурс, в той час як змістова складова відходить на другий план. Естетичний компонент проявляється в емоційно-почуттєвій оцінці повідомлення з точки зору його «краси». Це означає, що найбільш складні естетичні враження ми переживаємо при сприйнятті складних знакових творів, таких як фільм, живописне полотно та ін. [7, с. 103].

Виділяють такі особливості кінодискурсу як знакової системи:

- приналежність одночасно до двох знакових систем (оптичної та слухової); природна семіотика, неспланованe виникнення;
- належність до багаторівневих семіотичних систем, що здатна взаємодіяти з навколишнім середовищем та впливати на нього;
- наявність підсистем знаків, що перебувають в ієрархічних зв'язках та можуть поєднуватися за певними правилами, де зміна порядку розташування одного знака тягне за собою зміну значення всієї комбінації знаків;
- належність до семіотичних функцій кінодискурса таких, як передача актуальної інформації, передача минулого досвіду, участь у продукуванні нового знання, регулятивна функція, емотивна функція, естетична функція, метамовна і фатична функції [7, с. 103].

Кінодискурс оперує на двох комунікативних рівнях: «інтерперсонажний» (взаємодія між героями), адресантно-реципієнтний (глядацька інтерпретація задуму колективного адресанта) [60, с. 23].

Кінодискурс класифікують за низкою критеріїв:

1. за змістовим критерієм: художній (ігрове кіно) та документальний кінодискурс.

2. за метою й комунікативними принципами: кооперативний (комуніканти орієнтовані на гармонійну взаємодію) та конфліктний кінодискурс (наявні реальні чи уявні суперечності між суб'єктами);
3. за характером компоненту інформативності: інформативний і фатичний;
4. за жанром і цільовою аудиторією (театральний дискурс, драматичний кінодискурс, комедійний кінодискурс, психологічний кінодискурс, детективний кінодискурс, історичний кінодискурс, молодіжний кінодискурс, анімаційний кінодискурс) [18, с. 44].

Згідно з комунікативною метою, виділяють три компоненти власне кінодискурсу: формальний/офіційний кінодискурс (безпосередній сценарій, постери, трейлери, супровідні рекламні кампанії), критичний кінодискурс (рецензії кінокритиків), глядацький кінодискурс (відгуки глядачів) [5, с. 100].

Питання форми існування кінодискурсу і досі залишається темою для палких дискусій. Прийнято вважати, що текстовою фіксацією кінодискурсу є кіносценарій. Кіносценарій – це такий собі «передтекст» фільму, який по суті є різновидом літературного твору, тобто «фундамент», на якому тримається увесь задум, необхідний для організації зйомок фільму, виражений у писемній формі. Якщо говорити про кінотекст, то це усна репрезентація кіносценарію, під якою розуміють зв'язне, цілісне і завершене повідомлення, виражене за допомогою вербальних і невербальних знаків [16, с. 88].

На думку А. В. Прокопенко, кінотекст є явищем полікодовим, адже унікальною рисою, що відрізняє його від інших текстів, є взаємодія вербальних та невербальних елементів. Лінгвістична система знаків кінотексту представлена письмовою (титри, написи) та усною (репліки акторів, закадровий текст тощо) складовими частинами. Нелінгвістична система містить звукову частину та відеоряд. Можемо сказати, що ці компоненти нерозривно пов'язані, адже виконують функцію контексту щодо один одного і жоден із них не здатний повністю зберегти семантику поза цим контекстом [35, с. 77].

В той час як українська дослідниця Д. Гайданка вважає термін «кінотекст» суто вербальним елементом кінодискурсу, додаючи, що таку ж

ґенезу мають і кінодіалоги, кінорепліки, кіносценарії [5, с. 73]. Ми погоджуємося з думкою дослідниці лише частково, вважаючи, що суто вербальну природу все ж мають лише кінодіалог (як частина вербальної організації кінотексту, що презентує розмову двох персонажів та кінорепліка (як фраза, виголошена одним персонажем у кінодіалозі).

Ми вважаємо, що кінотекст – це про взаємодію вербальної та невербальної систем, які певним чином доповнюють одна одну. На нашу думку, спроба відокремити ці дві системи та розглядати їх ізольовано неминуче призведе до спотворення природи фільму як цілісного явища, знижуючи його інформативну та емоційну насиченість. Гармонійне поєднання двох паралельних кодів у межах одного твору створює своєрідне емоційно-смислове ядро, яке відображає ставлення автора до свого послання та зрештою інтерпретується глядачем.

За словами дослідниці О. І. Гридасової, кінотекст є найбільш типовим прикладом креолізованого тексту, який має як вербальну (мовленнєву), так і невербальну складові. Можемо зробити висновок, що кінотекстом називають завершене та цілісне повідомлення, що складається з лінгвістичних та іконічних знаків, організованих відповідно до задуму колективного автора, яке призначене для відтворення на екрані для аудіовізуального сприйняття [7, с. 103–104].

Під поняттям «колективне авторство» у кіно розуміють спільну роботу сценариста, режисера, акторів, костюмерів, композиторів тощо. Тому можна сказати, що кінотекст є результатом суб’єктивного осмислення дійсності колективним автором. Також слід зазначити, що кінотекстові притаманні універсальні текстові категорії, які дослідники вважають обов’язковими для художнього тексту. Кінотекст виконує комунікативну функцію при взаємодії двох принципово відмінних семіотичних систем, тобто є специфічною формою креолізованого тексту призначеного для відтворення на екрані. Художнім є такий кінотекст, в якому домінують іконічні знаки та стилізоване розмовне

мовлення, нехудожнім – той, в якому домінують індексальні знаки і наукова або публіцистична мова [7, с. 103–104].

Будь-який кінотекст будується на взаємодії двох головних елементів – вербального тексту та візуального тексту. Під час інтеграції цих двох основних планів відбувається зародження так званого «третього елементу», який стає головним змістом кінематографічного твору [62, с. 25].

С. В. Федоренко та А. О. Валькова вважають, що кінотекст – це особлива реалізація відеовербального типу текстів за допомогою співставлення двох головних елементів – вербальної та візуальної складових. Не дивлячись на мультимодальний характер, кінотекст притаманні універсальні текстові категорії: цілісність, зв'язність, модальність, системність, інформативність, наративність, інтертекстуальність, прагматична направленість [44, с. 337].

М. Є. Мельник у своїй статті «Кінотекст як особливий вид кінодискурсу» виділяє низку характерних особливостей кінотексту, спираючись на погляди інших мовознавців, які раніше досліджували кінотекст як вербальний феномен: по-перше, структура кінотексту дозволяє його розподіл на складові частини. Також, оскільки кінотекст є різновидом художнього тексту, йому притаманна зв'язність: хоча деякі епізоди можуть розглядатися як окремі одиниці, вони все одно пов'язані змістовно та логічно, утворюючи єдине ціле. Варто зазначити, що наративна структура кінотексту багатошарова, адже може бути як прямолінійною, так і побудованою на ретроспекції, а центром більшості сюжетів виступає людина, що свідчить про їх антропоцентричну природу, незалежно від жанрової чи тематичної приналежності. У кінотекстах просторові та часові координати мають важливе значення: простір визначається дією персонажа, а час − розвитком подій. Варто зазначити, що інформація в кінотексті подається через різні канали, тобто глядач сприймає її як візуально, так і на слух, причому сам характер інформації може відрізнятись. Кінотекст складається з великої кількості компонентів, як мовних, так і візуальних або звукових, які функціонують як одна ціла система, що має на меті передачу змісту та збудження певних емоцій. Одна з найважливіших особливостей

кінотексту – цілісність − досягається завдяки тісному поєднанню мовних та позамовних елементів, наявність чітко окреслених просторово-часових меж, а також використання структурних маркерів початку та завершення [29, с. 125−126].

У науковій термінології для позначення всієї мовної системи фільму використовується поняття «кінодіалог», що охоплює як усно-вербальні, так і письмово-вербальні елементи. Сьогодні кінодіалог розглядають не як сторонній чи додатковий компонент, а як невід'ємну, органічно включену в структуру фільму частину. Під час аналізу кінодіалогу як особливого типу тексту важливим є виявлення його специфічних рис у межах загальнотекстових категорій, що становлять інтерес для лінгвістики, адже кінодіалог є однією з основних форм функціонування мови.

В. Є. Горшкова розглядає поняття «кінодіалогу» як вербального компонента фільму, смислова завершеність якого забезпечується аудіовізуальним рядом у загальному дискурсі фільму. Кінодіалог є різновидом художнього діалогу і характеризується певним ступенем спонтанності, буденності та лаконічності, що пояснюється його максимальним наближенням до розмовного стилю. Дослідниця зазначає, що кінодіалог є особливим типом тексту, який характеризується як загальнотекстовими (інформативність, зв'язність, цільність, смислове членування, протекція і ретроспекція), так і специфічно текстовими категоріями, з-поміж яких домінують категорія тональності, під якою мають на увазі змістову категорію діалогу, яка відбиває культурологічний аспект фільму і знаходить своє вираження через передачу реалій, власних імен і мовленнєвої характеристики персонажів [14, с. 82]. У найбільш загальному вигляді кінодіалог є квазі-спонтанним розмовним текстом, що піддається певній стилізації відповідно до художніх прагнень режисера і орієнтованості на певний кінематографічний код.

Отже, можемо зробити висновок, що кінодискурс є складним багаторівневим утворенням, у якому поєднуються вербальні та невербальні засоби комунікації, що разом створюють єдину семіотичну систему. Його

виникнення безпосередньо пов’язане з розвитком кінематографу як форми соціокультурного обміну та потребою у міжмовній комунікації.

Нами було встановлено, що у структурі кінодискурсу важливу роль відіграють знакові елементи різної природи − лінгвістичні та нелінгвістичні, серед яких виділяють ікони, індекси та символи. Вербальний компонент реалізується через репліки, закадровий текст, пісні, титри, тоді як невербальний − через візуальні образи.

Кінотекст, як основна форма фіксації кінодискурсу, вирізняється полікодовим характером і може розглядатись як приклад креолізованого тексту. Його специфіка полягає у нерозривному зв’язку між мовними та позамовними елементами, які лише у сукупності передають зміст і художній задум твору.

1.2. Термін як лексична одиниця спеціальної галузі знання

На відміну від загальновживаної лексики, термінологія є формою не повсякденного, а наукового вживання, отже значення терміну залежить від приналежності до конкретної галузі та особливостей використання термінологічних одиниць у тому чи іншому контексті. Поява нових явищ, пристроїв, назв тощо відображається у відповідних формальних змістових змінах термінології, тобто сприяє появі нових термінів або зміні значення сталих. Тому вивчення змін у термінології певної галузі знань завжди буде актуальним питанням, адже це дає можливість скласти уявлення про особливості розвитку і формування наукової думки.

Під термінологією розуміють сукупність термінів, що використовується в тій чи іншій сфері наукового знання чи професійній діяльності для позначення її фахових понять [34, с. 206].

Термінологія є складовою частиною лексики наукового та професійного мовлення, що функціонує як окремий різновид загальнонаукової мови. На відміну від загальновживаної лексики, вона тісно пов’язана з науковими концепціями та відображає спеціалізоване знання у межах певної галузі.

Основними функціями термінології є номінація наукових понять та забезпечення ефективної комунікації між фахівцями, що можливо лише за умови її унормованості та відповідності критеріям терміносистеми.

Хоча поняття «термінологія» та «терміносистема» не є новими термінами у термінознавстві, у їх межах і досі точаться дискусії щодо того, чи можна ототожнювати ці поняття чи все ж таки їх значення різняться.

«Терміносистема» вважається системно організованою сукупністю подібних термінів. Її системна організація зумовлюється наявністю двох основних типів зв'язків, які забезпечують впорядкованість і структурованість термінів у межах певної галузі знань» [34, с. 206].

Перший тип − це логічні зв'язки, що відображають відношення між науковими поняттями в межах тієї чи іншої дисципліни. Оскільки кожна наука базується на системі взаємопов'язаних понять, терміни, які їх позначають, також мають бути пов'язані логічно та послідовно.

Другий тип − мовні зв'язки, що формуються в межах природної мови, адже терміни, попри свою спеціалізованість, залишаються мовними одиницями. Відповідно, вони підлягають таким самим мовним відношенням, як і загальновживана лексика: синонімії, антонімії, полісемії, словотвірним і граматичним зв'язкам, родо-видовим відношенням тощо [45, с. 18–19].

Отже, терміносистема не є довільним або випадковим набором лексичних одиниць, а становить структуровану систему спеціальних назв, організовану на основі як логічних, так і мовних принципів.

Слід зазначити, що під час розгляду термінів як певного прошарку загальнолітературної лексики постає ряд труднощів у розумінні того, що таке термін. Процес становлення поняття «термін» є доволі тривалим та не позбавленим протиріч в аспекті розуміння саме його сутності.

Відомо, що слово «термін» походить від латинського слова “terminus” і означає «межа, закінчення». У період Середньовіччя воно набуло значення «визначення, позначення», а у давньофранцузькій слово “terme” позначало «слово» [39, с. 112].

На думку дослідників Е. Літтре, О. Блоха, П. Робера, саме французьке слово “terme” породило слово “term” в англійській мові, що зараз позначає «термін».

Також слід зазначити, що взагалі поняття «термін» вперше було введено у науковий обіг у 1876 році у Німеччині. На теренах українського мовознавства його вперше вживає Г. Кониський, розглядаючи його як складник терміносистеми. І хоча на даний момент існує безліч праць як іноземних так і вітчизняних учених, пов’язаних з дослідженням терміна як лексичної одиниці, в сучасній лінгвістиці досі немає однозначного розуміння теоретико-лінгвістичної інтерпретації терміна. Це пояснюється, можливо, тим, що термінологія стала окремим об’єктом лінгвістичного аналізу лише в останні 30-40 років у зв’язку зі значним зростанням ролі науки у житті суспільства [48, с. 149].

Наразі існує загальноприйнята думка про те, що під терміном розуміється слово, яке є засобом логічного означення [48, с. 149].

Проте на початку XIX століття починають з’являтися й інші тлумачення. Наприклад, Г. О. Хацер вважає термін спеціальним словом, що позначає чітко визначене філософське, наукове, технічне тощо поняття [46, с. 221].

Згодом термін тлумачать як слово або словосполучення, що використовується для точного найменування спеціального поняття певної галузі науки, техніки, виробництва, суспільно-політичного життя, культури та мистецтва [58, с. 39].

О. Ф. Кучеренко зазначає, що «терміном називають спеціальне слово чи словосполучення, загальноприйняте у професійній діяльності та вживане у визначеному контексті; словесне втілення поняття, що належить до системи понять відповідної галузі професійних знань; ключовий понятійний елемент мови для спеціальних цілей.» [17, с. 77].

Науковиця у сфері дослідження термінології В. Лавренюк пропонує одразу декілька визначень: «відповідні групи лексики та діалектології; групи лексики, дотичні до професій людей; спеціальна лексика промислів і ремесел;

спеціальна лексика науки, техніки та сільського господарства; безпосередньо терміни тощо.» [20, с. 33].

Різноманіття дефініцій поняття «термін» насамперед пояснюється відсутністю чітко визначених його характерних ознак, в результаті чого кожен науковець розуміє це явище по-своєму.

На думку Н. Овчаренко, основної ознакою терміна, яка вирізняє його з-поміж різних пластів лексики, є його здатність бути виразником наукового, технічного чи професійного поняття [32, с. 173]. Тобто на відміну від звичайної лексеми термін має чітке значення, виокремлює характерні ознаки поняття, що є основою їх подальшої класифікації.

Інші мовознавці також виділяють зафіксоване значення терміна у словниках, тобто термін однозначний у межах певної термінологічної системи. Зазначається, що термін точний і не залежить від контексту, здебільшого стилістично нейтральний, а також тяжіє до системності. Ще однією визначальною рисою терміна як лексичної одиниці є відсутність синонімів у межах однієї терміносистеми.

Більшість дослідників погоджується з тим, що системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми, якщо під останньою розуміти впорядковану сукупність термінів, які адекватно висловлюють систему понять теорії, що описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності.

Наприклад, І. Трубчанінова ділиться думкою про те, що специфічність терміна в порівнянні зі звичайним словом пояснюється такою його важливою рисою, як системність. Кожен термін будь-якої галузі науки чи техніки є частиною певної строгої системи, в якій він займає певне, чітко визначене місце. На відміну від звичайного слова, термін є членом термінології, яка становить собою кінечну й замкнену систему.» [42, с. 98].

У своїй роботі по вивченню специфіки функціонування терміна, мовознавець Р. В. Стацюк спирається на дослідження науковця Д. С. Лотте про «ідеальний» термін. Учений вважав, що термін бувають лише монозначними, а

отже, можуть бути прив’язані лише до конкретного науково-технічного поняття. На його думку, термін на відміну від звичайного слова має суворо зафіксоване значення, має бути коротким і позбавленим відтінків значень, тобто синонімії, омонімії, тощо. Р. В. Стацюк не погоджується з цією ідеєю повністю, зазначаючи, що термін – це мовна одиниця, яка підпорядковується мовним нормам та законам, а отже, може змінюватися під її впливом.

У кінці ХХ століття вчені починають вивчати вже не концепцію «ідеального» терміна за Д. С. Лотте, а реальний термін, його справжню форму. Ідеї вченого піддаються нищівній критиці, мовознавці ставлять під сумнів нездійсненні «вимоги до терміна». Акцент робиться на те, що термін – це слово в особливій функції, а не особливий вид лексичної одиниці [39, с. 113].

У результаті аналізу описаних різними науковцями характеристик терміна, можемо виділити основні ознаки термінологічної одиниці:

Термін точний та однозначний: терміносистема слугує для нього «термінологічним полем», в межах якого його значення є усталеним. За межами поля термін втрачає свої властивості.

1. Термін незалежний від контексту. Р. В. Стацюк виражає думку про те, що смисловий зміст терміна має визначатися термінологією галузі знання, в якій він вживається, а не залежати від речення, в якому він ужитий.
2. Термін системний: він належить до певної терміносистеми, яка співвідноситься із системою понять конкретної спеціальної галузі знання.
3. Термін номінативний: у сучасному мовознавстві ця ознака вважається однією з найголовніших характеристик терміна. Основною функцією будь-якого терміна є номінація і вираження спеціального поняття.
4. Термін стилістично нейтральний. У своїй праці Р. В. Стацюк посилається на думку О. Н. Толікіна, який зазначав, що суворий інтелектуальний зміст терміна, який виключає будь-які емоційно-експресивні моменти, робить його нейтральним мовним знаком, що не виражає ставлення мовця до елемента мови, а несе лише відповідну інформацію про нього.

5. Термін умотивований. Під поняттям «умотивованість» розуміють відповідність лексичного значення терміна до позначуваного ним поняття [39, с. 113–114].

Також слід зазначити, що терміни відрізняються за ступенем фахової конкретизації свого значення. Досить цікавою є класифікація термінів українських дослідників Д. В. Фурта та Л. А. Дмитрука за сферою використання:

- загальнонаукові терміни, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях, до цієї категорії відносять і загально технічну термінологію;
- міжгалузеві терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях;
- вузькогалузеві терміни, характерні лише для певної галузі [45 с. 22].

У мовленні фахівців, крім термінів, широко побутують й інші спеціальні одиниці – професіоналізми та номенклатурні назви.

Професіоналізми – це слова або вислови, притаманні мові людей певної професійної групи. Професіоналізми позначають спеціальні поняття, знаряддя або продукти праці, виробничі процеси або ремесла. Вони мають чітке та зрозуміле значення та мають певну емоційність, що викликана особливостями просторіччя. Проте слід зазначити, що між термінами та професіоналізмами існують значні відмінності, оскільки терміни – це офіційні наукові назви понять, а професіоналізми виникають у робочому середовищі як неофіційні, розмовні замінники цих понять, або коли конкретна галузь не має своєї розвиненої терміносистеми, як от: рибальство, гончарство і т.д.

Номенклатура – це сукупність назв конкретних об’єктів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо. Номенклатуру становлять іменники та словосполучення, які передають як назву систем об’єктів певної науки, так і сукупність назв одиничних об’єктів. Існує номенклатура медична, мовознавча, хімічна, економічна (термін *валюта* і номенклатурні назви *долар, євро, песо* і

т.п.), технічна (термін *борознороб-щіліноріз* і номенклатурні назви *ДЩН-1, ДЩН-2*) [45, с. 22].

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що термінологія є невід'ємною складовою наукового мовлення, яка відображає розвиток і впорядкованість людського знання. Вона не лише слугує засобом точного найменування наукових понять, а й формує цілісну систему професійної комунікації. На відміну від загальновживаної лексики, терміни мають чітко визначене, однозначне та контекстуально незалежне значення, що забезпечує однозначне розуміння між фахівцями певної галузі. Їхня системність і мотивованість дають змогу не лише позначати явища, а й логічно вибудовувати структуру наукових знань.

Водночас бачимо, що попри спільні підходи до визначення поняття «термін», у науковій літературі зберігається різноманітність поглядів на його природу та функції. Це свідчить про складність і багатовимірність цього явища, яке поєднує в собі мовний, логічний і когнітивний аспекти. Вивчення термінів та терміносистем залишається важливим напрямом сучасного мовознавства, адже зміни в термінології відображають не лише розвиток науки, а й еволюцію самої мови як інструмента пізнання.

1.3. Специфіка медичної термінології

Медична термінологія є однією із найдавніших професійних терміносистем. Вона не має сталого характеру, а постійно розвивається, змінюється та адаптується до потреб сучасного суспільства. Історія становлення медицини як науки, поява нових понять, інтеграційні та диференційні процеси між дисциплінами, культурні контакти та вплив лексико-семантичної системи мови зумовили стилістичну різнорідність сучасної медичної лексики.

Стан медичної термінології сьогодення – це результат її тривалого формування у поєднанні культурно-історичних подій, на прикладі яких можна

простежити шляхи розвитку, вдосконалення та становлення термінів. Медичне термінознавство допомагає зрозуміти організацію внутрішньої структури мови, особливості вербалізації різних категорійних ознак, продуктивність словотворчих моделей та інші важливі явища на різних рівнях мови.

Жодна жива мова не може довго залишатися чистою, якщо її носії не живуть у повній ізоляції. Будь-який контакт між культурами, а отже, і між їхніми мовами, призводить до певних наслідків, тобто до збагачення мови новою лексикою. Перехід слів з однієї мови в іншу відбувається у відповідь на певні потреби суспільства.

Слід сказати, що етимологічна англійська медична термінологія є досить неоднорідною. Вона містить національні та запозичені терміни, значну кількість яких англійська увібрала з європейських та класичних мов.

На думку дослідника Дж. Банай, майже третина усієї англійської медичної термінології має грецьке походження. Такий стан термінології є наслідком таких причин: по-перше, оскільки витоки медицини сягають давньогрецької науки, під час перекладу на інші мови термінологічні прогалини заповнювалися саме грецькими словами; по-друге, швидкий розвиток медицини спричиняв постійну потребу у створенні нових найменувань для позначення нових ідей та відкриттів, а грецька мова виявилася зручним інструментом для формування складних лексичних конструкцій. І нарешті, використання класичних коренів, префіксів і суфіксів забезпечило формування своєрідної міжнародної мови, у якій значення більшості термінів є зрозумілим для фахівців медичної сфери в усьому світі [40, с. 124].

Значення англійських медичних термінів грецького походження є доволі легкими для розуміння завдяки характерним кореням, префіксам і суфіксам, які несуть смислове навантаження, як наприклад: *dermat − шкіра, haem\haemat − кров, leucos − білий, erythros − червоний, mono – один, schizo − розколюватись* тощо, префікси *para − поряд, навколо, endo − всередині, hemi − половина, dys − розлад чи порушення, hypo-/hyper − вище/нижче норми* тощо, суфікси *iasis\osis*

− патологічний стан, itis − запальний процес, oid-/eidos − форма чи схожий до чогось, ота − пухлина та інші [40, с. 124–125].

Не тільки грецькі компоненти, а саме префікси, корені та суфікси, стали джерелом походження англійської медичної термінології. Імена греків, грецьких богів та богинь також активно використовувались для поповнення словникового складу мови медицини, серед яких *Hippocratic fingers*, *Hippocratic face* (за іменем грецького лікаря Гіппократа), *Diogenes syndrome* (за іменем давньогрецького філософа), *Oedipus complex* (за іменем царя грецького міста Фіви), *Proteus syndrome* (за іменем давньогрецького бога морів) [40, с. 125].

Запозичення з латини тісно пов'язані з експансією Римської імперії. Римські імператори, усвідомлюючи значення медицини, запрошували іноземних лікарів, надавали їм громадянство та звільняли від податків, тим самим підкреслюючи державний пріоритет охорони здоров'я. Разом із лікарями грецька медична традиція мігрувала до Риму, і тривалий час саме грецька залишалася основною мовою медицини [57, с. 422]. Згодом грецькі терміни почали поступово інтегруватися в латинську лексику та зазнавати мовних змін. Процес латинізації медичної термінології зазвичай пов'язують з іменем римського аристократа Аулуса Корнелія Цельса та його трактатом "De Medicina".

З другої половини XVIII століття латина зникає як жива мова в медицині, увіковічивши римські імена у термінах-епонімах, таких як *Venerology* чи *dimples of Venus* (за іменем римської богині кохання Венери), *Minerva jacket* (за іменем римської богині Мінерви, яка зображувалась в обладунках), *Cupid's bow* (названо через схожість фігурний вигин червоної облямівки верхньої губи з луком Купідона) [65] та ін.

Експансія Європи ісламською імперією призвела до того, що медицина збагатилась не тільки знаннями, але й термінологією. Золота доба арабської медицини припадає на VII– IX ст. н.е.

У своїх працях лікарі Сходу наводили ілюстрації до медичних записів, які сприяли поширенню медичних знань, а отже і термінів. Араби збагатили

медичну термінологію такими словами, як *saphenous, basilic veins, cephalic vein, cornea, abdomen, mesaraic* тощо [64, с. 231].

Після занепаду латини англійська медична термінологія почала активно поповнюватися запозиченнями з інших європейських мов, чому значною мірою сприяла академічна мобільність лікарів. Помітний внесок у розвиток медицини зробили італійські фахівці. Саме з італійської походять такі терміни, як *influenza, malaria, scarlatina, gelatina, pellagra* тощо [40, с. 126].

Прикладами вторинної номінації є назви на кшталт *Da Vinci Surgical System* (створена на честь Леонардо да Вінчі, чиї креслення стали основою для розробки роботизованої хірургічної системи), *Mona Lisa Syndrome* (термін, пов'язаний із зображеною на картині Леонардо усмішкою, яку розглядають як можливий симптом контрактури м'язів обличчя) [65, с. 40].

Під впливом політичного домінування Франції англійська мова збагатилася низкою медичних термінів французького походження, зокрема *jaundice, fontanelle, currete, grippe, benign, bruit, malaise, orifice* [64, с. 23].

Співпраця у галузі медицини з Німеччиною призвела до появи німецьких запозичень у медицині, зокрема: *angs, anlage, gene, genome, leukemia, magenblase, magenstrasse, neuron, psychoanalysis, schizophrenia, testosteron* [56, с. 79].

Шляхом метафоризації утворено терміни *Ondine's curse* (рідкісний стан, при якому порушується автоматичний контроль дихання під час сну за іменем німецького міфічного персонажу Ундіни) та *Münchausen syndrome* (розлад, при якому людина свідомо викликає у себе симптоми хвороби, щоб привернути до себе увагу, який було названо на честь німецького барона Мюнгаузена відомого своїми вигаданими історіями) [40, с. 126–127].

Створення та становлення української медичної термінології також є результатом багатовікової роботи та геополітичних змін.

Медичну термінологію фактично започаткувала праця давньогрецького вченого Гіппократа "Corpus Hippocraticum". З цієї збірки наукова термінологія усього світу, зокрема українська, успадкувала багато найменувань на

позначення медичних реалій, наприклад: *амбліопія, карцинома, герпес, парез* тощо. З творів Аристотеля були запозичені такі терміни, як *глаукома, лейкома, ністагм, екзофтальм* тощо [2, с. 5].

Формування української медичної термінології пройшло кілька етапів:

Донауковий період (до середини XIX ст.) характеризувався накопиченням та упорядкуванням народних знань, що відображалося у рукописних порадниках із практиками лікування та описами лікарських рослин.

Другий етап розпочався з націоналізації грецько-латинських термінів, процес, який паралельно відбувався і в інших європейських країнах, що зближувало розвиток української термінології з загальноєвропейськими тенденціями.

У 1920–1930-х роках (третій етап) спостерігався розквіт термінографії: активно видавалися словники та медичні журнали, зокрема «Російсько-український словник медичної термінології» О. Курило (1918), що заклав основу багатьох уживаних нині назв (*білі кров'яні тільця, гомілка, тім'я, повіка*).

Період 1950–1980-х років позначився русифікацією та впровадженням нових термінів, часто калькованих з російської. Слід зазначити, що розвиток української мови, особливо медичної термінології, мав частіше насильницький, аніж еволюційний характер. Теорія пролетарського інтернаціоналізму та зближення націй, упровадження практики усунення розбіжностей у фонетичній системі, лексичній базі, морфологічній та синтаксичній будові, тобто, політика якнайбільшої асиміляції мов «братніх» республік у колоніальну добу, спричинили «значну нівеляційну динаміку лексичного складу української мови». Частину власне українських медичних термінів було замінено інтернаціоналізмами: *зівниця – ангіна, очник – окуліст, цукриця – діабет, тепломіра – калорія, солодень – глікоген, куряча сліпота – гемералопія, безвухість – анотія, стришок – епітимпанум, знеболювання – анестезія, знечулення – наркоз, гнояк – абсцес* тощо [11, с. 43].

Як зазначав видатний український мовознавець, професор Василь Сімович, член НТШ з 1923 року, «москвофільство» в мовній сфері полягає в тому, що запозичення з інших мов потрапляють до української не безпосередньо, а через російське посередництво. Це проявляється у способі передачі чужих слів – у правописі, відмінюванні, визначенні роду тощо. Таке явище також виявляється у використанні граматичних форм, притаманних російській мові, у відмові від власних українських висловів на користь російських, а також у буквальному перекладі чи навіть у прямому вживанні російських слів і фраз без урахування їхньої відповідності духові української мови [11, с. 43−44].

Б. Степанишин висловлює думку про те, що українська медична термінологія повинна відходити від згубного впливу російської мови, а тому радить віддавати перевагу лексемам українського походження. По-перше, їх легше вимовляти; по-друге, вони звучать милозвучніше, природніше й, найсуттєвіше, вони є у змістовому аспекті зрозуміліші для носіїв. Адже, здійснюючи відбір термінологічних одиниць із масиву конкурувальних для кодифікації, оцінюючи їх за різними параметрами (відповідність медичному поняттю, точність, однозначність, стилістична конотація, мотивованість, коректність тощо), украй важливо пам’ятати про генетичну природу національного терміна, його структуру, семантичну й синтаксичну валентність, зрештою, надавати перевагу, де це можливо, питомо українським термінами, а не чужомовним запозиченням [41].

З 1991 року триває етап відродження та розвитку національної медичної термінології, що супроводжується дерусифікацією, поверненням питомих українських назв та розробкою сучасних лексикографічних ресурсів [2, с. 12–13]. Цей етап ознаменувався антирусифікацією. Було видано багато словників української медичної термінології, відновлені українські традиції творення та розроблені нові форми лексико-графічного опрацювання медичних термінів. Метод калькування російських термінів ставав неактуальним, натомість у вжиток поверталось все більше власне українських термінів [2, с. 14].

Ми вважаємо, що така зміна у формуванні українською термінології є позитивної тенденцією, адже знаменує початок наближення термінотворчих процесів до загальноєвропейських стандартів і сприяє розвитку української медичної термінології в цілому.

Актуальним у вивченні формування медичних термінів в українській та англійській мовах є суфіксальний спосіб творення, адже греко-латинські суфікси та відповідні суфіксоїди є досить систематизованими та концептуальними, вносять конкретизацію по відношенню до значення, яке транслює корінь, і можуть змінювати граматичну категорію терміна [10, с. 24].

Розглянемо найбільш актуальні суфікси, які мають досить високу частотність у творенні українських медичних термінів. Одним із таких є суфіксоїд -ит, -іт, що вказує на запальний характер захворювання. Як правило, цей суфіксоїд додається до терміноелемента, що означає частину тіла, тканину чи орган, і таким чином утворюється термін, що має значення «патологічний стан» або «симптом»: *гастрит (запалення шлунка), синусит (запалення придаткових пазухах носа), дерматит (запалення шлунка), стоматит (запалення ротової порожнини)* тощо.

Суфікс -ом(а) вживається при творенні термінів, що позначають пухлинні утворення: *аутосома, бластома, глаукома, лейкома, саркома, туберкулома* тощо.

Частовживаним суфіксом на позначення результату процесу в медицині є іншомовний суфікс -ація -ізація: *госпіталізація, операція*. На позначення процесів до дієслівних основ також додається суфікс -ння: *запалити – запалення, знекровити – знекровлення*.

Суфіксоїд -томія (-ектомія) передає значення видалення, наприклад: *тонзилотомія – видалення мигдалин, апендектомія – видалення апендиксу, артеріектомія – видалення артерії; компонент -метрія означає вимірювання чогось (термометрія)* тощо [24, с. 95].

Досить продуктивним при творенні медичних термінів є суфікси на позначення суб’єктивної оцінки -ок, -к(а), ускладнені формантами -ов, -оч, -еч,

-ик, -ян, та суфікс -ець. За їх допомогою від іменних основ утворені терміни на позначення органів: *клубочок, мозочок, шлуночок, мішечок, канатик, вузлик, кришталик, мізинець, зубець, гребінець; гомілка, голівка/головка, сітківка* тощо.

Терміни-прикметники творяться здебільшого за допомогою суфіксів -н-, -ов-: *інфекція – інфекційний, кістка – кістковий*.

Суфікс -ість додається до прикметникових основ на позначення властивостей: *кволий – кволість, нервовий – нервовість*.

Для позначення різних речовин, лікарських препаратів, хімічних сполук у медичній термінології широко представлена словотвірна модель із суфіксами -ин/-ін/-їн: *аспірин, інсулін, нуклеїн, кокаїн, протеїн, туберкулін* тощо. Ці суфікси приєднуються, як правило, до основ іншомовного походження [24, с. 95].

Афіксація є популярним способом творення й англомовних термінологічних одиниць. Переважна кількість англійських термінів утворена афіксальним шляхом за допомогою грецьких і латинських префіксів, суфіксів і коренів: *anti- (antifat – засіб для зменшення жирових відкладень), dis- (disbrain – видаляти головний мозок), in- (incarnation – загоєння тканини), inter- (interosseous – міжкістковий), re- (reinfusion – реінфузія), sub- (subclinical – субклінічний), over- (overbreathing – гіпервентиляція), un- (uncured – невиліковний), under- (undertoe – подушечка пальців)*.

Суфіксальна підсистема медицини може бути представлена у вигляді таких груп: a) N+ -ion, -er, -ity, -ism (*parkinsonism – паркінсонізм*); b) Adj+ -ic, -al, -ous (*catastaltic – заспокійливий*); c) V: -ate (*catenate*) та інші. Надзвичайно часто в галузі медицини використовуються метафори для опису явища шляхом порівняння з добре відомим предметом (*swiss cheese appearance – вигляд швейцарського сиру; sponge kidney – губчата нирка*) [15, с. 53].

Ще одним нагальним питанням медичної термінології є класифікація лексики за групами. Слід зазначити, що попри багатовіковий розвиток та дослідження цієї теми, досі не існує універсальної класифікації, яка б об’єднувала усі терміни.

Однак деякі іноземні вчені все ж зробили значний внесок у систематизацію медичної термінології, створивши електронний реєстр класифікації медичних термінів. Г. Даліаніс описує цю систему та детально висвітлює такі групи медичної термінології, як: міжнародна статистична класифікація хвороб та пов'язаних з ними проблем здоров'я; систематизована номенклатура медицини; клінічні терміни; медичні предметні рубрики; єдина медична мовна система; анатомо-терапевтична хімічна класифікація [59, с. 35–43].

М. Абідова зазначає, що відповідно до положень міжнародної уніфікації медичної термінології виокремлюють ряд наступних груп медичних термінів: частини тіла і внутрішніх органів; тканини організму людини; кістково-м'язова система; серцево-судинна система; дихальна система; травна система; ендокринна система, тощо [55, с. 436].

В. І. Миронюк також виділяє клінічні медичні терміни, які завжди замикаються з анатомо-медичними термінами, але в цю групу входять методи профілактики, обстеження, діагностики, лікування, клінічні спеціальності [38, с. 240].

Дослідниця медичної термінології І. Я. Заліпська виділяє п'ять основних груп термінів: анатомічні, клінічні, назви захворювань, стоматологічні та фармацевтичні терміни [73, с. 66].

О. В. Матвіяс вважає, що основними принципами, за якими медичні терміни поділяють на групи, є частота вживання та визначення значення (загальномедичні терміни та медичні терміни, що використовуються в певній галузі) та розподіл сфери медицини (терміни кардіології, гастроентерології, гінекології та ін.). Проте, найбільш повним і точним вважається поділ медичних термінів на анатомічні медичні терміни, клінічні медичні терміни, медичні терміни назв хвороб, стоматологічні терміни та фармацевтичні терміни, що сприятиме уніфікації медичної термінології [28, с. 173].

Отже, дослідивши етапи розвитку та становлення англійської та української медичної термінології, нам вдалося простежити, як історичні,

соціальні та культурні чинники впливали на формування фахової лексики. Встановили, що значна частина термінів обох мов складається із запозичень, передусім із грецької та латинської мови.

Також нам вдалося встановити, що афіксація є одним із популярних способів творення термінологічних одиниць в обох мовах. Неабияку роль відіграють медичні суфікси, що слугують своєрідним покажчиком, який дозволяє без зусиль диференціювати значення термінів з ідентичними суфіксоїдами.

Разом з тим, попри багаторічні дослідження, досі не вироблено єдиної загальноприйнятої класифікації медичних термінів, що ускладнює їхнє системне вивчення та стандартизацію. Науковці пропонують власні підходи до класифікації, проте між ними спостерігаються суттєві розбіжності.

РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У КІНОДИСКУРСІ

2.1. Відтворення кінотексту з англійської мови українською

Сьогодні попит на переклад аудіовізуального матеріалу зростає з кожним днем, особливо якщо ми говоримо про контент медичного спрямування.

Кіноперекладвважається особливим типом аудіовізуального перекладу. Аудіовізуальний переклад – це вид перекладу, що передає зміст продукту через зоровий та слуховий канали та синхронізується із зображенням на екрані.

К. Райс зазначає, що метод перекладу має відповідати типу тексту. Так як процес аудіовізуального перекладу виходить за рамки традиційних методів перекладу, тому і загальна характеристика процесу має виходити зі специфіки перекладу [21, с. 24].

Слід зазначити, що кіно відносять до аудіовізуальних типів тексту. За Н. Шубенко, «системна організація аудіовізуального образу відзначається співвідношенням складових, таких як – відеоряду, вербального ряду, музики та шумових ефектів». Він наполягає на тому, що відеоряд є невід'ємною частиною аудіовізуального тексту. Для того аби створити цілісний аудіовізуальний образ, що матиме вплив на читача, необхідна взаємодія аудіальної складової з відеорядом [52, с. 146].

В залежності від замовника кіноперекладподіляють на:

- Кінотеатральний переклад (для трансляції в кінотеатрах на замовлення кінокомпанії);
- Телевізійний переклад (для трансляції на телебаченні чи стрімінгових сервісах).

Для кінотеатрального перекладу найчастіше використовують дублювання, а для телевізійного – закадровий переклад або субтитрування. Варто зазначити, що головною відмінною рисою між типами аудіовізуального перекладу є об'єкт перекладу – в кіно це фільм який сприймається як поєднання вербальних, невербальних та позамовних повідомлень, саме тому кіносценарій

або титри не можуть вважатися кінотекстом, або об’єктом перекладу, адже їх переклад включає в себе передачу лише вербальної складової. Простими словами, переклад фільму може вважатися адекватним лише за умови передачі як лінгвістичних, так і позамовних елементів дискурсу [21, с. 25].

Першим спробувала окреслити функціональні риси кінодискурсу у перекладознавчому аспекті К. Райс. У своїй статті “Text types, translation types and translation assessment” вона розглядає дубльований текст як результат трансформації вихідного матеріалу, що спочатку мав письмову форму, а потім був озвучений із використанням різноманітних екстралінгвістичних засобів. На її думку, переклад аудіовізуальних матеріалів має враховувати специфіку немовного контексту оригіналу, ступінь залучення допоміжних елементів вираження та орієнтуватися насамперед на глядача [13, с. 107].

М. Є. Шевченко вказує, що переклад кінотексту значною мірою схожий на переклад художньої літератури [49, с. 88]. Проте вони ніяк не можуть розглядатися як тотожні, адже існують значні відмінності, зокрема, кіноперекладє більш вільним, ніж переклад художньої літератури, адже перекладачу необов’язково відтворювати індивідуальний стиль автора у перекладі. Головна задача кіноперекладу – це смислове та інтонаційне супроводження всього, що відбувається на екрані.

Однак обмеження кінотексту зумовлені специфікою аудіовізуального перекладу – перекладач має не просто зберегти оригінальний зміст, але й підібрати фрази однакової довжини, якщо говорити про дублювання чи субтитрування. Основною задачею перекладача є адаптація оригіналу в такий спосіб, щоб глядачеві буде неочевидно, що фрази героїв довші чи коротші за висловлювання мовою перекладу [35, с. 78].

Окрім таких труднощів перекладу, як відповідність дубляжу та відеоряду, а також двоїста семіотична природа кінотексту, як поєднання лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів, вагомою перешкодою на шляху кіноперекладачів стає переклад культурно-специфічних аспектів кінотексту. Перекладач має пам’ятати, що будь-яке серйозне відходження від оригіналу може призвести до

руйнування естетичного враження у мові перекладу. Часто саме від креативності і винахідливості перекладача залежить те, чи зможуть глядачі повною мірою осягнути сенс оригінального твору, оцінити жарти персонажів чи особливості вимови, та вловити тонкощі культурного різноманіття країни оригіналу [35, с. 78].

За словами Герасименко О. Ю., переклад кінофільмів є складною багатовимірною системою, в якій одночасно взаємодіють письмова та усна складові тексту. Крім перекладу реплік героїв перекладач аудіовізуального контенту повинен звертати увагу на титри, що можуть мати ключове значення у сюжеті фільму. Зазвичай в оригіналі ці моменти не озвучуються, адже глядач і так розуміє, про що йде мова, але під час перекладу іноземною мовою опущення титрів у субтитрах може вважатися грубою помилкою перекладача, що стає на шляху розуміння подій на екрані.

Однією з основних задач перекладача аудіовізуального є збереження цілісності лінгвістичної системи (мова акторів, пісні, написи тощо) та нелінгвістичної (руху тіла та губ акторів). Якщо фільм озвучено, у роботі над перекладом допускаються певні відхилення від необхідних норм, що зумовлено збереженням оригінального звукового ряду [6, с. 151].

До соціокультурних мовних чинників, які створюють труднощі для кіноперекладу, належать реалії, власні назви, ідіоми, гумор, іронія, а також наявність одиниць галузевої термінології.

Якщо говорити безпосередньо про переклад термінологічних одиниць у кінотексті, то тут цікавою видається думка польської мовознавиці Т. Томашкевич, яка розглядає еквівалентність як один із методів передачі культурних аспектів і розділяє її на різні категорії.

«Термінологічна еквівалентність означає добір відповідного терміна, особливо у випадку власних назв установ, компаній чи організацій. Функціональна еквівалентність передбачає використання такого відповідника, що виконує подібну роль у культурі перекладу. Контекстуальна ж

еквівалентність базується на доборі варіанта залежно від ситуації, навіть якщо він не збігається зі словниковим значенням» [71, с. 164−166].

Н.І. Лютянська у своїй статті присвяченій вивченню проблем перекладу документальних фільмів говорить про те, що процес же перекладу термінів може проходити у декілька етапів:

- визначення значення терміна в контексті;
- переклад значення українською мовою.

Мовознавиця також наголошує на тому, що під час роботи з термінами необхідно обрати спосіб перекладу. Одним із найпопулярніших прийомів є переклад за допомогою лексичного еквівалента. При цьому, еквівалентом є постійна лексична відповідність, яка точно співпадає зі значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти, відіграють важливу роль при перекладі. Необхідно вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів [23, с. 115]. До інших прийомів перекладу термінів відносять описовий переклад, переклад за допомогою родового відмінка, калькування або дослівний переклад, транскодування, переклад за допомогою використання різних прийменників.

Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що аудіовізуальний переклад, а зокрема кіноперекладе, є складним і багатогранним процесом, який виходить далеко за межі традиційного перекладу текстів. Його специфіка зумовлена подвійною природою кінотексту – поєднанням вербального та невербального компонентів, що разом формують цілісний аудіовізуальний образ. Перекладач у цьому випадку виступає не просто посередником між двома мовами, а й співавтором, який має адаптувати оригінал з урахуванням культурних, емоційних та технічних особливостей.

Кіноперекладе вимагає від перекладача високої креативності, уважності до деталей, уміння зберегти ритм, інтонацію та природність реплік. При цьому головною метою перекладу залишається не буквальна точність, а досягнення максимального ефекту впливу на глядача, аби він сприймав фільм як автентичний продукт. Зокрема, під час роботи з термінологічними або

культурно маркованими одиницями особливого значення набуває вибір виду еквівалентності, який дозволяє передати зміст максимально точно, але водночас природно для культури мови перекладу.

2.2. Способи перекладу медичних термінів

Переклад медичної термінології становить окрему сферу перекладознавства. Більшість європейських мов має подібні медичні терміни, оскільки вони походять від однакових грецьких та латинських основ. Тривале використання латини як мови науки до XIX століття зумовило збереження значної кількості спільних лексичних елементів у медичній номенклатурі, що простежується й сьогодні. Знання латинських основ дає можливість фахівцям у медицині легше орієнтуватися в текстах іншими мовами.

Для правильного перекладу медичної термінології перекладачеві потрібно враховувати низку важливих факторів, які включають не тільки обізнаність в певній галузі медичної науки та вміння орієнтуватися в ній, але й звертати увагу на словотвірну й морфологічну структуру терміна та пам’ятати про певні труднощі, що можуть виникати при перекладі подібної термінології.

На думку В. С. Калашника терміносистема медицини інтернаціоналізована, що зумовлюється використанням багатьма мовами греко-латинського фонду як джерела словотвірних формантів. Кількість інтернаціональних термінів у медицині дорівнює приблизно 89% [12, с. 329].

Мовознавець зазначає, що переклад медичних термінів зводиться до знаходження відповідних одиниць у мові перекладу чи до утворення складного терміна з використанням арсеналу терміноелементів, які існують у мові. Тоді як у деяких авторів, як зауважує дослідник, створюється помилкове враження про «глобальність» цього правила, що переноситься на всі випадки вживання термінів греко-латинського походження. У такому разі термін класичного походження, який існує в одній мові, може створити враження того, що подібний за формою й із тим же значенням термін існує в усіх мовах, і автори

вдаються до його транслітерації, не підозрюючи про наявність інших варіантів [12, с. 329]. На нашу думку, така ситуація є вкрай негативним явищем, що згубно впливає на формування пласту української медичної терміносистеми.

Інша перекладацька проблема медичної термінології – це її поповнення термінами-епонімами для позначення нових понять (терміни, що утворюються від імені дослідника, що відкрив певну хворобу) [12, с. 329]. Ось чому перекладачеві перш за все слід брати до уваги структуру терміна та його словотворчі моделі, які допоможуть правильно зорієнтуватися в природі терміна та зробити правильний вибір.

Можемо зробити висновок, що для того, аби мати змогу обрати найбільш влучний спосіб перекладу медичного терміна, мало лише бути обізнаним у структурі двох мов або особливостях функціонування терміносистем. За словами дослідниць Ю. Макаренко та І. Ткаченко, переклад медичних термінів значною мірою залежить від структурної та морфологічної моделі. Задля того, аби продемонструвати особливості перекладу медичної лексики, що належить до певних тематичних груп, мовознавці розділяють їх на такі умовні підгрупи: медичні препарати, органи тіла та їх складові, обстеження та лікування, захворювання [26, с. 269].

З цією думкою погоджується і дослідниця Н. В. Місник, стверджуючи, що клінічна термінологія становить ядро загальномедичної терміносфери. У своїй роботі вчена визначає наступні тематичні групи слів клінічної термінолексики: лікувальний заклад; загальне обстеження хворого; лабораторні дослідження; рентгенологічне дослідження; знеболювання, реанімація; кровотеча; переливання крові, гемотрансфузія; основний хірургічний інструментарій і обладнання операційного блока; тощо [30, с. 6].

Дослідниця англомовної медичної терміносистеми І. Я. Заліпська, спираючись на систематизацію термінів Г. Даліаніса, вивела п’ять основних тематичних груп медичної термінології: анатомічні, клінічні, назви захворювань, стоматологічні та фармацевтичні терміни [73, с. 66–69].

Оскільки терміни, з якими ми працювали під час дослідження, належать до різноманітних тематичних груп, на нашу думку, лише одна класифікація не може повністю охопити усі термінологічні одиниці. Саме тому нами було прийнято рішення про створення власної класифікації тематичних груп медичної лексики, що базуватимуться на декількох різних класифікаціях учених у сфері медичного перекладу, а саме на ідеях вчених І. Ткаченко, Ю. Макаренко та І. Заліпської.

Загалом нами було опрацьовано 400 термінологічних одиниць і відповідно запропоновано 5 тематичних груп медичної лексики:

1. Анатомічні терміни
2. Клінічні терміни
3. Медичні препарати та сполуки
4. Захворювання та стани
5. Лікування та обстеження

Повертаючись до проблеми перекладу медичних термінологічних одиниць, можемо сказати, що, на нашу думку, було б також неправильно опиратися на думку лише одного вченого у такій важливій та непростій сфері перекладу. Саме тому під час роботи ми розглянули різні підходи до перекладу медичних термінів і проаналізували їх особливості.

Під час дослідження ми послуговувалися класифікацією способів перекладу за Ю. Макаренко, І. Ткаченко [26] та С. В. Шепітько [50], що є спеціалістами в галузі дослідження англомовної медичної терміносистеми, які вважають найпоширенішими способами перекладу медичних термінів:

- Добір еквівалента та варіантного відповідника
- Транскодування
- Калькування
- Лексико-семантичні заміни
- Описовий переклад

Слід зазначити, що медицина – це наука, яка тяжіє до точності у всьому, а саме тому, як погоджується більшість мовознавців, у процесі роботи з медичним текстом, краще вдаватися до використання способу добору еквівалента або аналога, адже саме так можна якомога точніше передати значення термінологічної одиниці. Можемо сказати, що використання перекладацьких трансформацій під час роботи з медичними тексами також є цілком допустимим і навіть бажаним у деяких випадках, але тільки за умови, що еквівалент чи аналог відсутні у цільовій мові. Здебільшого до вживання трансформацій доводиться вдаватися через деякі граматичні та синтаксичні розбіжності у структурі двох мов, що робить переклад з використанням еквівалента неможливим.

Вчені Ю. Г. Макаренко та І. В. Ткаченко зазначають, що одним із найпродуктивніших способів відтворення англомовних медичних одиниць є транскодування, при цьому наголошуючи, що у більшості випадків за допомогою транскодування передають назви препаратів та захворювань [26, с. 269].

Дослідниця англомовної медичної термінології О. Муханова виділяє калькування як один із найпопулярніших способів перекладу медичної літератури. Зазвичай цей спосіб застосовується при перекладі складних слів або у фразі можливе застосування трансформації лише для одного слова, наприклад, англ. *Chronic obstructive pulmonary disease – укр. «Хронічна обструктивне легеневе захворювання».* Часто в медичних текстах зустрічаються абревіатури наприклад, *англ. CPR – cardiopulmonary resuscitation – укр. «Серцево-легенева реанімація», англ. ANED – Alive no evidence of disease – укр. «Пацієнт у свідомості* тощо. Для медичного перекладача особливо важливо розуміти та вміти перекладати медичні абревіатури та скорочення, адже іноді трапляються справжні пастки, які можуть вартувати пацієнтові здоров'я, а перекладачеві репутації: *qd (quaque die – щодня) та q.d.s (quater die sumendus – чотири рази на день* [31, с. 69].

С. В. Шепітько додає до основних типів лексичних трансформацій, які використовуються у медичному перекладі, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація та модуляція) [50, с. 176].

Описовий переклад або експлікація – процес передачі лексичної одиниці мови оригіналу спорідненим, схожим чи більш точним словом (словосполученням), яке передає його значення у мові перекладу [51, с. 50]. Наприклад: *killedvirus shot – ін'єкції інактивованим вірусом, cortical atrophy – атрофія кори головного мозку, white counts – білі кров'яні тільця, upper airways – верхні дихальні шляхи* [50, с. 178].

Отже, можемо зробити висновок, що проблема створення класифікації медичних термінів за тематичними групами і досі є актуальною, адже наразі єдиної класифікації у лінгвістичній науці не існує. Також слід зазначити, що така ж проблема спостерігається і у випадку систематизації перекладацьких трансформацій, що використовуються для передачі медичних термінів. Поділ на групи, запропонований різними вченими, є значною мірою приблизним та умовним, адже не можна стверджувати, що лише одна думка є правильною. Аналіз наукових підходів (О. Муханової, Ю. Макаренко, І. Ткаченко, С. Шепітько та ін.) свідчить, що найбільш продуктивними методами перекладу виступають добір еквівалента та відповідника, транскодування, калькування, лексико-семантичні заміни та описовий переклад. У своїй роботі ми використовували саме цю класифікацію, що є результатом поєднання різних наукових підходів. Ми вважаємо, що кожен із цих способів має свої переваги та обмеження, а правильний вибір залежить від контексту, структури терміна та наявності відповідників у цільовій мові.

Також при перекладі важливо враховувати тематичну класифікацію медичної лексики, адже це допомагає вибудувати єдину перекладацьку стратегію. Під час роботи з термінами нами було виділено такі тематичні групи: анатомічні терміни, клінічні терміни, медичні препарати та сполуки, захворювання та стани, лікування та обстеження.

2.2.1. Транскодування

Транскодування – звукова форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу. Транскодування термінів відбувається в перекладі тоді, коли в медичному словнику мови перекладу відсутнє відповідне поняття і відповідний перекладний еквівалент, а перекладач не може підібрати слово або слова в мові перекладу, які б адекватно передавали зміст поняття і відповідали вимогам до термінотворення. Особливо часто транскодування термінів спостерігається тоді, коли термін у мові перекладу складається з міжнародних терміноелементів латинського або давньогрецького походження.

Транскодування поділяється на чотири підвиди: транслітерація, транскрипція, змішане транскодування, адаптоване транскодування [27, с. 70].

Як ми вже зазначали раніше, переклад медичних термінів багато в чому залежить також від походження термінологічної одиниці та її приналежності до певної тематичної групи. Більшість вчених погоджуються з тим, що назви медичних препаратів, хімічних сполук та деяких приладів у більшості випадків передаються за допомогою транскодування, саме через наявність латинських та грецьких коренів. Також до транслітерації вдаються при перекладі багатьох медичних епонімів.

Наприклад, усім відомий знеболювальний засіб “*morphine*”, який українською передали за допомогою простої транскрипції, дістав свою назву з грецької міфології. Німецький фармаколог Фрідріх Зертюрнер назвав «*морфін*» на честь бога сновидінь – Морфея.

У подібний спосіб було передано і назву місцевого анестетика “*lidocaine*” – «*лідокаїн*», що доволі часто зустрічається у текстах медичного спрямування. Примітно те, що частка «каїн» − це загальний хімічний суфікс для усіх місцевих анесететиків, що допомагає фармацевтам зрозуміти його приналежність до групи амінів.

“*Atropine*” – назва хімічної сполуки, алкалоїд беладони, блекоти, дурману та деяких інших рослин родини пасльонових. В українському варіанті перекладена за допомогою транскрипції – «*атропін*».

“*Haldol”,* також відомий як “*Haloperidol*” − антипсихотичний препарат, що використовується для лікування шизофренії та маніакальних розладів. Перекладач тут вдається до використання простої транслітерації – «*Халдол*», не вдаючись до пояснення деталей.

“Midazolam” (укр. «*Мідазолам»*) – препарат, що використовується для лікування гострих припадків та помірно важкої форми безсоння. У даному випадку термін було перекладено за допомогою транслітерації.

Подібним чином перекладений і термін “*hemoglobin*” – «*гемаглобін*», що позначає білок у червоних кров’яних клітинах.

Термін “*osteosarcoma”* перекладений українською мовою за допомогою транслітерації – «*остеосаркома*», позначає злоякісну пухлину, що формується з кісткової тканини.

“Polypropylene” (укр. *«поліпропілен»*) – хімічна сполука, що складає основу пластику, речовина, яка відрізняється неабиякою міцністю, що робить її ідеальною для виготовлення шприців, крапельниць та іншого медичного приладдя.

“*Abscess*” − наповнена гноєм порожнина в м’яких тканинах тіла, яка відокремлюється більш-менш розвиненою капсулою. Українською термін було перекладено за допомогою транскрипції – «*абсцес»*. Такий варіант є цілком допустимим, адже це слово давно увійшло до української медичної термінології, проте, з нашої точки зору, тут можна було також використати один із українських відповідників, наприклад: *гнояк, нарив, нарва*.

Цікавим є переклад абревіатури “*TEE*”, що розшифровується як “transesophageal echocardiogram”, тобто спеціалізоване ультразвукове дослідження, що забезпечує детальне зображення структур серця та функції. Перекладач вдається тут до використання транскрипції, передаючи абревіатуру за допомогою літер цільової мови «*TEE*». На нашу думку, вибір транскрипції не є цілком доречним, адже дуже важливо не тільки правильно та чітко передати значення терміна, але й врахувати потреби цільової аудиторії. Використання транскрипції в даному випадку є хибною стратегією, адже дуже малоймовірно,

що пересічний українець без знань у медичній сфері, зможе правильно зрозуміти значення терміна. Ми вважаємо, що доречніше було б використати український відповідник «*черезстравохідна ехокардіограма*».

Під час роботи з медичними термінами, нам вдалося з'ясувати наскільки важливе значення мають суфікси у медицині. Наприклад, слова із закінченням -osis, як-от "*necrosis*", вказують на аномальний стан або процес. У перекладі з давньогрецької це слово означає «смерть», а зараз позначає стан передчасної загибелі живої тканини. Українською термін був переданий як «*некроз*», що є прикладом адаптивного транскодування. Можемо сказати, що форма слова не була точно відтворена мовою перекладу, але змінена, щоб відповідати її нормам.

Ще одним прикладом надзвичайної важливості суфіксів у медичній справі є слово "*pancreatitis*", суфікс -itis вказує на наявність запалення чи інфекції. На нашу думку переклад «*панкреатит*» можна вважати прикладом адаптивного транскодування, адже попри різні закінчення, корені залишаються ідентичними в обох мовах.

Під час проведення дослідження нам вдалося з'ясувати, що суфікс -itis зустрічається у медичній літературі досить часто, адже описує більшість інфекційних захворювань. Наприклад, "*cholangitis*" (укр. «*холангіт*») – це неспецифічне запалення жовчних проток внаслідок проникнення в них різноманітних збудників з жовчного міхура, кишечника, кровоносних та лімфатичних судин. У даному випадку бачимо використання адаптивного транскодування.

"*Biliary cirrhosis*" – «*цироз печінки*». Перекладач вдається до поєднання декількох трансформацій, використовуючи адаптивне транскодування для передачі іменника cirrhosis, а також добір еквівалента та заміни частини мови для перекладу прикметника. Також варто зазначити, що у перекладі було використано перестановку, що обумовлюється синтаксичними відмінностями двох мов.

Ще одним прикладом вживання адаптивного транскодування є переклад терміна “*psoriasis”* – «*псоріаз»*. Помічаємо цікаву тенденцію у перекладі слів із суфіксом -is – при перекладі цих термінів основа слова залишається незміненою, а ось суфікс опускається.

Схожа ситуація спостерігається і при перекладі слова “*uveitis*” (укр. «*увеїт*»), що використовується на позначення запалення середньої (судинної) оболонки ока.

Термін “*hypereosinophilic gastroenteritis*” перекладений українською як «*гіпереозинофільний гастроентерит*» є прикладом адаптивного транскодування у мові перекладу. Варто також зазначити, що у цьому випадку транскодується не лише звичний нам іменник із суфіксом -is, а також прикметник “hypereosinophilic”, форму якого дещо змінюють задля забезпечення більш природного звучання у цільовій мові.

Медичний суфікс -scopy, що походить від грецького слова “skopein” («бачити, перевіряти»), використовується у словах на позначення огляду з використанням медичних інструментів, українською цей суфікс зазвичай передається за допомогою відповідного закінчення -ія. Наприклад, термін “*exploratory laparoscopy*” українською був переданий за допомогою адаптивного транскодування – «*лапараскопія*» та підбором ситуативного відповідника – «*діагностична*».

“*Gamma knife*”, також відомий як “The Leksell Gamma knife” − це неінвазивна радіохірургічна система, яка використовує високоточні промені для лікування захворювань головного мозку, таких як пухлини та судинні аномалії, без необхідності хірургічного втручання. Українською словосполучення було передане за допомогою транслітерації та еквівалента – «*Гамма ніж*».

За допомогою адаптивного транскодування були також передані назви ферментів, таких як *“lipase*” та “*amylase*” – «*ліпаза*» та «*амілаза*». Терміни дещо трансформовані у варіанті перекладу, проте все ще впізнавані. Такий переклад може бути доречним за умови, що глядачі мають хоча б мінімальні знання у

сфері медицини, але на нашу думку, тут було б доречним також використання експлікації. Проте ми розуміємо, що вимоги аудіовізуального перекладу залишають небагато місця для творчості, тому в деяких випадках перекладачам лише залишається сподіватися на обізнаність аудиторії.

Суфікс -phobia використовується у термінах, що позначають надмірний страх чогось. Наприклад, "*nosophobia*" – «*нозофобія*», що була перекладена українською за допомогою транскрипції, це тривожний розлад, що характеризується ірраціональним страхом перед конкретним захворюванням або хворобами взагалі.

У перекладі таких слів як *"nistagmus"* та *"embolus"* помічаємо дещо спільне. Суфікс -us в англомовних іменниках медичної сфери зазвичай вказує на однину, наприклад, "embolus" − це інородна частинка (найчастіше згусток крові, але може бути й жир, повітря, кістковий мозок), яка циркулює в кровоносному руслі та може закупорити судину в іншому місці, викликаючи емболію – стан, при якому кровотік блокується. Слідуючи нормам української мови, перекладач опускає суфікс, передаючи терміни за допомогою адаптивного транскодування – «*нистагм*» та «*ембол*».

"Escharotomy"– «ескаротомія», суфікс -tomy в англомовному медичному дискурсі використовується на позначення хірургічного втручання, а саме процесу розсічення. В даному випадку мається на увазі хірургічне розсічення обвугленої шкіри, яка стискає підлеглі тканини внаслідок сильного опіку, що призводить до компресійного синдрому. Перекладач адаптує форму терміна під вимоги цільової мови, використовуючи адаптивне транскодування.

Завдяки наявності суфікса -omy в медичному терміні "*tracheotomy*", розуміємо, що мова знову йде про хірургічне втручання. Хірургічна процедура полягає у створенні отвору у трахеї для забезпечення дихання. В перекладі «*трахіотемія*» вживається адаптивне транскодування.

Термін *"hipoxia"* перекладається українською за допомогою транскрипції – *«гіпоксія»*. Суфікс -ia, який використовується для творення іменників у

медицині, вказує на певний стан. Гіпоксія − патологічний стан, під час якого тканини й органи недостатньо «постачаються» киснем.

“*Laryngeal mask*” − це медичний пристрій, який забезпечує прохідність дихальних шляхів пацієнта, слугуючи альтернативою інтубації трахеї при анестезії та в екстрених ситуаціях. Українською термін було передано за допомогою адаптивного транскодування та еквівалента «*ларингіальна маска*».

Переклад терміна “*phlegmon*” (укр. «*флегмона*»), що означає гостре гнійне запалення м’яких тканин, яке поширюється по пухкій жировій клітковині без чітких меж, також можна вважати прикладом використання адаптивного транскодування. Наявність в українській мові закінчення -а є прикладом адаптування звучання терміна до вимог цільової мови.

Український переклад назви прибору “*laryngyscope”* – «*ларингоскоп»* також є прикладом використання у перекладі прийому адаптивного транскодування.

Але медична термінологія – це не лише назви приладів та препаратів, вона також включає в себе різноманітні дієслова на позначення медичних процесів. Одним з таких термінів є дієслово “*to intubate*”, що позначає проведення медичної маніпуляції із введенням трубки через природні отвори. Перекладач передає його за допомогою адаптивного транскодування, адаптуючи форму дієслова до норм української мови – «*інтубувати*».

“Sagital sinus vein” (укр. «*сагітальний синус*») – це венозна пазуха твердої мозкової оболонки, що розташована вздовж стрілоподібної (сагітальної) лінії черепа і слугує для відведення венозної крові від головного мозку. В даному випадку бачимо, що при перекладі обох слів перекладач вдається до використання адаптивного транскодування, залишаючи форму оригінального виразу майже без змін, проте також вдається до опущення.

Медичний препарат “*fentanyl*”, що використовується при знеболенні, а також як седативний засіб, перекладач транскрибує таким чином – «*фентаніл*».

“*Sepsis*” − патологічний процес дисфункції органів, в основі якого лежить реакція організму у вигляді синдрому системної запальної відповіді, яке

спричинюють різні інфекційні чинники. Перекладач передає термін, використовуючи змішане транскодування – «*сепсис*», іншими словами, зберігає форму оригінального терміна з невеликими змінами у мові перекладу.

Під час роботи з термінами нам зустрічалися також різні цікаві епоніми. Це медичні терміни, хвороби, процедури або анатомічні структури, що отримали свою назву від імені людини, яка зробила відкриття або вперше описала її. Наприклад, "*Word catheter"* – «*катетер Ворда»* названий на честь лікаря Ворда, який розробив цей прилад для лікування гінекологічних патологій. В перекладі ми можемо спостерігати поєднання одразу двох трансформацій, а саме: транслітерації для передачі прізвища науковця та еквівалента – для приладдя.

Такий термін як "*Savant syndrome*" (укр. «*Синдром Саванта*») передається українською за допомогою трьох трансформацій: транслітерації, перестановки та еквівалентного перекладу. У серіалі цей термін зустрічається доволі часто, адже мова йде про головного персонажа Доктора Мерфі, який має розлад аутистичного спектру. Синдром Саванта – це стан, при якому людина демонструє надзвичайні здібності в одній або кількох вузьких сферах на фоні загального інтелектуального або особистісного дефіциту, що ускладнює соціальну адаптацію.

"Epstein-Barr virus" – ще один медичний епонім, названий за прізвищами британських науковців, які його зкультивували: вірусолога, професора Ентоні Епштейна і його тодішньої аспірантки Івонн Барр, які описали його в 1964 році. В українському перекладі вдаються до перестановки, прізвища транслітеруються, а слово "virus" передається за допомогою добору еквівалента – «*вірус Епштейна-Барр*».

У перекладі епоніма *"Ambu bag"* (укр. «*мішок Амбу*») поєднуються одразу три трансформації. Перекладач транслітерує назву компанії «Амбу», добирає ситуативний відповідник до слова "bag", а також вдається до використання перестановки. Взагалі вибір такої стратегії не є помилковим, але чи буде такий переклад зрозумілим для пересічного глядача сказати важко.

Взагалі «мішок Амбу» – це ручний апарат для штучної вентиляції легенів, що застосовується до пацієнтів з порушенням дихання. На нашу думку, за умови, якщо перекладач вкладається у таймінг, краще вдатися до використання описового перекладу і перекласти вираз наступним чином – «помпа для штучної вентиляції легень» або «мішок ручної легеневої реанімації».

"*Langerhans cell histiocytosis*" перекладений українською як «*гістіоцитоз клітин Лангерганса*» є яскравим прикладом поєднання декількох трансформацій. Суфікс -osis у слові "histiocytosis" вказує на певний стан, замінений на відповідний медичний суфікс у цільовій мові, є прикладом використання адаптивного транскодування. Прізвище німецького дослідника, що відкрив це захворювання, транслітерується, а слово "cell" перекладається еквівалентно.

Цікавим є епонімічний термін "*Mallampati*", який було транслітеровано та конкретизовано у перекладі – «*шкала Маллампаті*». Це чотириступінчаста система класифікації, яка використовується анестезіологами для оцінки ймовірності важкої інтубації, заснована на візуальній оцінці структур ротоглотки під час огляду пацієнта з відкритим ротом.

Таблиця 2.2.1

Кількісний аналіз перекладу медичних термінів за допомогою транскодування

Засіб перекладу ЛСГ	Транскодування	
	Кількість	Відсоток
Анатомічні терміни	3	3%
Клінічні терміни	10	11%
Медичні препарати та сполуки	34	37%

Лікування та обстеження	12	13%
Захворювання та стани	33	36%

Нами було встановлено, що загалом за допомогою транскодування було передано 92 терміна. Отже, можемо зробити висновок, що найбільше за допомогою транскодування було перекладено термінів групи «Медичні препарати та сполуки» − 34 (37%) від загальної кількості. Бачимо, що група «Захворювання і стани» налічує 33 терміни, тобто 36%. Терміни групи «Лікування та обстеження» передавали за допомогою транскодування значно рідше – 12 термінів (13%). Клінічні терміни налічують 10 одиниць (11%) від загальної кількості, а найменше термінів перекладених за допомогою транскодування налічує група «Анатомічні терміни» − 3 терміна (3%).

2.2.2. Добір еквівалента та відповідника

Еквівалентний переклад – збереження відносної рівності змістовної, змістової, семантичної, стилістичної й функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі й перекладі [54, с. 178]. Цей вид перекладу досить поширений у перекладі медичної термінології, адже особливо важливо підібрати еквівалент, який точно і адекватно передаватиме значення оригінального терміна. Хоча іноді підібрати відповідник чи еквівалент у цільовій мові – це задача не з простих, адже, як ми вже зазначали, українська термінологічна система ще не досить добре розвинена.

Під час роботи над дослідженням перекладу медичних термінів, еквіваленти зустрічалися нам доволі часто.

Почнемо з анатомічних термінів, адже термінологічні одиниці саме цієї групи перекладали за допомогою еквівалентного перекладу найбільше.

“Median cubital vein” та “*median antibrachial vein”* перекладаються еквівалентно – «*проміжна підшкірна вена»* та «*середня вена ліктя»*. Можемо додати, що окрім підбору еквівалента, перекладач вдається до використання перестановки та заміни частини мови, аби досягти якомога природнішого звучання.

“Cephalic vein” (укр. «*головна вена»*) – це поверхнева вена верхньої кінцівки, що бере початок в ділянці великого пальця на внутрішній частині кисті. Перекладач підбирає влучний еквівалент, що повністю розкриває суть терміна.

“Pleural space” (укр. «*плеуральна порожнина*») передається еквівалентно. Якщо говорити простими словами, цей термін відноситься до особливостей будови легень, тобто це вузький, заповнений невеликою кількістю рідини простір між двома листками плеври, який забезпечує плавне ковзання поверхонь під час дихання.

Термін “*abdomen”* прийшов в сучасну медичну практику з латинської мови та міцно вкоренився в англомовному медичному словнику. Це частина тіла, яка являє собою черевну порожнину та її стінки. Українською було перекладене за допомогою еквівалента «*живіт*».

Під час роботи з еквівалентним перекладом, нам також зустрічалися цікаві медичні суфікси. Наприклад, суфікс -um у слові “*atrium”* (відділ серця, у який надходить кров з вен), що вказує на однину в іменниках. Примітно те, що медичні словники подають декілька варіантів перекладу цього терміна: за допомогою транслітерації – «*атріум*» та еквівалента – «*передсердя*». Перекладач обрав другий варіант, що ми вважаємо цілком виправданим, адже так термін є більш зрозумілим для людей без глибоких знань у медицині.

“Carotid” – «*сонні артерії»*. Цей медичний термін позначає основні кровоносні судини, розташовані з обох боків шиї, які постачають кров із киснем та поживними речовинами до головного мозку, обличчя та шиї.

Термін “*fetus”* є запозиченням з латинської мови, проте наразі вважається одиницею англомовної медичної терміносистеми. Fetus називають ембріон

ссавців починаючи з 8-го тижня розвитку, коли закладено всі основні органи, і до пологів. Від латинської назви утворений термін фетальний, тобто властивий плоду. Українською переклали за допомогою еквівалента – «*плід*».

Переклад терміна "*mandible"* також є еквівалентним – «*щелепа*». Це парна кістка, яка є єдиною рухомою кісткою черепа.

Серед термінів групи «Лікування та обстеження» також доволі часто зустрічалися еквіваленти.

Наприклад, словосполучення "*blood work",* яке було перекладене як «*аналіз крові*», можна вважати прикладом еквівалентного перекладу. Вираз цілком зрозумілий для цільової аудиторії, при цьому суть оригіналу збережена.

Термін "*chemo"* є скороченням від *chemotherapy* і використовується в англомовному професійному середовищі як неформальне, але загальноприйняте слово. Переклад «*хімія*» для цього терміна можна вважати професіоналізмом, характерним для усного мовлення медичних працівників, адже він передає розмовне скорочення, яким лікарі та пацієнти позначають курс хіміотерапії. Попри неформальність, такий переклад є еквівалентним, оскільки зберігає як семантику, так і стилістичне забарвлення − скорочений розмовний варіант, зрозумілий у медичному контексті.

Перекладач передає термін "*C-section"* еквівалентною назвою у перекладі – «*Кесарів розтин*». У цьому епізоді йдеться про надскладну операцію видалення пухлини з тіла ще ненародженого плоду, процедура полягає в тому, щоб вийняти плід через розріз черевної стінки та матки і провести операцію. Цікавим є походження цього терміна – деякі науковці запевняють, що саме у такий спосіб був народжений Гай Юлій Цезар, і тому операцію було названо на його честь; інші ж стверджують, що за римськими законами (Lex Caesarean), у випадку смерті жінки при пологах слід було вийняти з неї дитину. Припускають, що така практика почалася з релігійної вимоги не ховати мертву жінку вагітною.

Доволі простий для розуміння, проте не менш важливий термін – “*incision”* часто використовується у контексті хірургічного втручання. Перекладач передає його, підбираючи еквівалентний варіант – «*надріз*».

Такий термін як “*suction”* українською було перекладено за допомогою еквівалента «*аспірація»*, що позначає процес відсмоктування рідини або повітря, скупчених внаслідок різних захворювань у якій-небудь порожнині тіла. Ми вважаємо такий вибір цілком вдалим.

“X-ray” (укр. «*рентген*») – це тип електромагнітного випромінювання високої енергії з короткою довжиною хвилі, яке використовується для отримання зображень внутрішніх структур тіла, таких як кістки, легені та інші органи, шляхом їх різного поглинання. Цікавим є той факт, що українською назва цієї технології є прикладом медичного епоніму, рентген отримав свою назву за прізвищем німецького фізика Вільгельма Конрада Рентгена.

Доволі часто у текстах медичного спрямування зустрічаються також спеціальні абревіатури, що є ще одним викликом для перекладача. Наприклад, термін “*CT”*, що розшифровується як “*computer tomography”* − медичний метод діагностики, який за допомогою рентгенівського випромінювання та комп’ютерної обробки створює детальні пошарові зображення внутрішніх органів та тканин тіла. В українській мові є прямий еквівалент даного терміна – «*КТ*», що є зрозумілим та впізнаваним для широкого загалу.

Переклад абревіатури “*EKG”*, також існує варіант *ECG*, що розшифровується як electrocardiogram, перекладається українською еквівалентно − «*ЕКГ*». Електрокардіограма − це безпечний та безболісний метод діагностики, який реєструє електричну активність серця, фіксуючи її у вигляді графіка.

Ще однією цікавою абревіатурою є “*MRI”* (*magnetic resonance imaging)* перекладена українською за допомогою еквівалента – «*МРТ*». Це томографічний метод медичної візуалізації та дослідження внутрішніх органів і тканин з використанням фізичного явища ядерного магнітного резонансу.

За допомогою підбору еквівалента перекладали і клінічні терміни:

“Artificial respiration” − це техніка вентиляції легень, що проводиться в рамках серцево-легеневої реанімації (СЛР) для відновлення дихання в особи, яка його втратила. Українською перекладається за допомогою словникового відповідника – «*штучне дихання*».

У хірургічній справі у нагоді часто стають різноманітні інструменти. Наприклад “*sponge*” (укр. «*губка*») використовується для швидкого вбирання крові під час операції та сприяє її згортанню. В той час як “*probe*” − тонкий стержень, трубка або інструмент, який вводиться в порожнини тіла для діагностики, лікування, взяття зразків або для введення їжі, перекладається як «зонд». Бачимо, що обидва терміна перекладені за допомогою підбору еквівалента, що робить їх значення простим і зрозумілим для цільової аудиторії.

“*Stirrups*” − це спеціалізоване медичне обладнання для огляду, діагностики та проведення маніпуляцій і оперативних втручань на жіночих сечостатевих органах. В перекладі його передають еквівалентно – «*підпірки*», що позначають місце, куди пацієнтка ставить свої ноги під час огляду.

Перекладаючи термін “*saline”*, перекладач вдається до використання відповідника «*фізрозчин*» − це стерильний водний розчин хлориду натрію з концентрацією, близькою до плазми крові, який використовується для промивання ран, очей, носа, як носій для медикаментів, для інгаляцій та для відновлення нестачі рідини в організмі.

Терміни тематичної групи «Захворювання та стани» також часто перекладалися за допомогою підбору еквівалента.

Наприклад, нам зустрічалася абревіатура “*TB”*, що розшифровується як *Tuberculosis*. Вже знайомий нам суфікс -is вказує на інфекційний характер захворювання. На нашу думку, перекладач передає його за допомогою еквівалента – «*туберкульоз*», адже цей термін давно поповнив ряди української медичної термінології.

“Testicular cancer” (укр. «*рак яєчок*») − небезпечна онкологічна пухлина, що розвивається в тканинах однієї або обох статевих залоз, розташованих у

мошонці. Перекладач добирає український еквівалент, але також вдається до використання перестановки та заміни частини мови, змінюючи прикметник на іменник у цільовій мові.

Термін "*schwannoma"* походить від назви шваннівських клітин периферичної нервової системи, і означає пухлинне утворення, що розвивається саме з цих клітин. В українському варіанті перекладу для позначення цього типу пухлини використовують слово «*невринома*», що є перекладом за принципом добору семантичного еквівалента. Такий переклад є загалом зрозумілим і закріпленим у клінічній практиці, адже позначає пухлину нервового походження, однак існує ще один спосіб перекладу даного терміна. У цьому випадку перекладач міг також вдатися до використання транслітерації – «*шваннома*», адже він також доволі часто зустрічається в українській медичній термінології.

Термін "*multiple sclerosis"* описує хронічне автоімунне захворювання центральної нервової системи, за якого відбувається множинне ураження мієлінової оболонки нервових волокон. Український варіант «*розсіяний склероз*» можна вважати еквівалентним перекладом, адже вважається офіційним терміном у клінічній неврології. Це повноцінний семантичний еквівалент, який максимально точно відтворює як суть, так і характер ураження, закладених в оригінальному терміні.

"Indigestion" − порушення травлення, що характеризується важкістю та дискомфортом у животі. Українською було перекладено як «*розлад шлунку*», що є прикладом перекладу за допомогою еквівалента. Також існує варіант перекладу «диспепсія», проте ми вважаємо, що перекладач обрав вдалий відповідник, який буде зрозумілий широкій аудиторії.

Продовжуючи тему проблем з травленням, пропонуємо розглянути також такі терміни "*bloating*" та "*constipation*", що перекладаються як «*здуття*» та «*закреп*». На нашу думку, значення термінів передане максимально просто і зрозуміло, що є результатом вибору правильної стратегії перекладу.

Термін “*flatulence”* перекладений українською як «*метеоризм*», використовується на позначення надмірного накопичення газів у товстому кишківнику, що призводить до здуття живота, відчуття розпирання та дискомфорту.

“Ileus” (укр. «*кишкова непрохідність*») – цей термін має латинське коріння, що ми знаємо завдяки суфіксу -us. Це гострий патологічний стан, при якому порушується або повністю припиняється просування кишкового вмісту, що може призвести до закупорки, інтоксикації та навіть розриву кишківника. Ми вважаємо, перекладач вибрав влучний варіант перекладу, який повністю передає суть оригінального терміна.

Термін “*atrial septal defect*” у кардіології позначає вроджену анатомічну ваду серця, за якої існує патологічний отвір у міжпередсердній перегородці, що призводить до змішування крові між правим і лівим передсердями. Переклад «*дефект передсердної перегородки*» є еквівалентним, оскільки повністю відтворює всі ключові компоненти оригінального терміна: “atrial” передає належність до передсердь, “septal” − вказує на перегородку, а “defect” точно передає наявність структурної вади.

“Chlamydia infection” – це назва гострої інфекційної хвороби, що передається статевим шляхом. В українській мові існує цілком зрозумілий та простий еквівалент – «*хламідіозна інфекція*».

Абревіатура “*STD”* насправді вважається поліфункціональним терміном, адже може перекладатися по різному залежно від сфери використання. У медицині ця абревіатура розшифровується як *Sexually Transmitted Diseases*, тобто захворювання, що передаються статевим шляхом. В українському варіанті абревіатуру розшифрували і передали як «*венеричні захворювання*», що на нашу думку, є цілком правильною стратегією, адже саме так значення оригінального терміна в перекладі розкривається найбільше.

Термін “*malignant*” у медичній термінології описує пухлини або процеси, що мають агресивний перебіг, тенденцію до метастазування, тобто загрожують життю пацієнта. Переклад «*злоякісний*» є еквівалентним і повністю відповідає

за змістом, оскільки передає як клінічну сутність поняття, так і його оцінне значення − небезпечний, такий, що має руйнівний характер у перебігу захворювання.

Дієслово "*to metastasize"* вказує на процес поширення злоякісних клітин із первинного вогнища в інші органи чи тканини з утворенням нових пухлинних вогнищ − метастазів. Український варіант перекладу «*пустити метастази*» передає той самий зміст, але має більш образний, розмовно-професійний характер, який часто використовується в клінічній мові лікарів. Така форма виконує функцію еквівалента, зберігаючи клінічну суть. У більш формальних контекстах можна використовувати і варіант «метастазувати», який точніше відповідає структурі оригінального терміна.

Добір відповідника передбачає застосування часткового еквівалента або аналога для трансляції значення термінологічної одиниці. Частковий еквівалент (аналог) – це одиниця української мови, яка у порівнянні з оригіналом має лексичні чи лексико-морфологічні відмінності за наявності подібного денотативного значення та стилістичної спрямованості [1, с. 267].

"Blockage" – цей термін може означати кілька медичних станів, найчастіше кишкову непрохідність (в тонкій або товстій кишці) або артеріальну непрохідність (також відому як закупорка артерій), що може призвести до інфаркту або інсульту. У перекладі звучить так: «*згусток*». Можемо сказати, що в даному контексті, коли мова йде про невідому субстанцію, яка блокує артерії, цей варіант цілком підходить, але все ж це не є повним еквівалентом оригінального терміна, тому використовувати його треба дуже обережно.

Абревіатура "*M.I."* має теж декілька варіантів перекладу. Взагалі вона розшифровується як myocardial infarction і позначає серйозний медичний стан, при якому кровопостачання частини серцевого м'яза раптово блокується. У нашому випадку цей термін зустрічається двічі, і кожного разу перекладач пропонує новий варіант перекладу: «*серцевий напад»* та «*інфаркт»*. Можемо ще додати, що існує і третій варіант перекладу – «*інфаркт міокарда»*.

“Bypass” (обхідний шлях) − це технічний термін, що означає створення запасного або резервного шляху, який дозволяє обійти основний елемент системи. Залежно від контексту, це може бути хірургічна операція, перемичка в системі опалення, резервний канал в електроніці або електронних пристроях. У медичній сфері цей термін використовується для позначення процесу шунтування, тобто створення обхідного шляху для кровотоку навколо заблокованої артерії або обхід шлунка. У контексті нашого епізоду, найдоречніше було б використати термін «*шунт*» або «*шунтування*», як і зробив перекладач.

Термін “*pins”* використовується у медицині досить часто, проте не має єдиного еквівалента. Найчастіше цей термін відноситься до ортопедичних штифтів, таких як спиці Кіршнера, які є металевими стрижнями, що використовуються для фіксації зламаних кісток під час загоєння. Також *pins* можуть означати відчуття поколювання, відоме як pins and needles, яке може бути викликане різними медичними станами. Рідше цей термін може використовуватися для позначення спеціальних штифтів для черепа, що використовуються для стабілізації голови пацієнта під час операції. Перекладач обирає відповідник «*штифт»*, покладаючись на те, що значення термінологічної одиниці буде очевидним з контексту епізоду.

“Biliary tree” − це система, що поєднує жовчні протоки, міхур та печінку, яка виробляє, зберігає та транспортує жовч до дванадцятипалої кишки для сприяння травленню жирів. В українському варіанті бачимо переклад «*жовчні протоки*», що є цілком допустимим варіантом, проте все ж не еквівалентним.

Словосполучення *“tracheal tears”* має еквівалентний переклад – «розрив трахеї». Це розрив дихальної труби або бронхів, який може бути спричинений тупою травмою, проникаючими пораненнями або медичними процедурами, такими як інтубація. Перекладач обирає ситуативний відповідник, передаючи термін як «*травми трахеї*».

У медицині термін “*stitch”* може перекладатися як медичний шов, який накладають після операції, або позначати техніку закриття рани за допомогою

голки та нитки. *Stitch* також може описувати гострий біль у животі, пов'язаний з фізичними навантаженнями. Перекладач пропонує переклад «*нитка*», який не очевидним, але має право на існування як ситуативний відповідник.

Медичний термін "*nodule*" − це невелике ущільнення тканини, яке може з'явитися в будь-якій частині тіла, включаючи шкіру, органи або залози. Наявність такого утворення не означає конкретний діагноз, а вимагає подальших досліджень для визначення причини, яка може бути пов'язана із запаленням або інфекцією. В українській мові існує еквівалент «*вузлик*», але перекладач використовує відповідник «*новоутворення*», що ми вважаємо вдалою стратегією, адже так загальна картина стає більш зрозумілою для глядача без особливих знань у сфері медицини.

Словники подають декілька варіантів перекладу терміна "*pericardial effusion"*. Наприклад, *перикардіальна ефузія* або *перикардіальний випіт*, що позначає аномальне накопичення рідини в перикардіальній сумці, яка являє собою двостінну структуру, що оточує серце. Всі ці варіанти мають право на існування, але перекладач пропонує також третій варіант – «*ексудативний перикард*», що означає накопичення рідини (ексудату) в порожнині перикарда, зовнішньої оболонки серця, що порушує його функцію. Ми вважаємо, що останній варіант перекладу передає значення виразу найбільш точно та близько до оригіналу.

"*Caustic chemicals*" − це речовини, які при контакті спалюють, роз'їдають або руйнують живі тканини, включаючи шкіру, очі та слизові оболонки. Перекладач підбирає влучний відповідник – «*їдкі речовини*». На нашу думку, вибір відповідника є цілком вдалим і повністю передає суть оригінального вислову.

Порівняймо оригінал і переклад медичного терміну "*palliative care"* (укр. «*симптоматична терапія*»). В англомовному варіанті термін означає спеціалізований медичний підхід, спрямований на поліпшення якості життя людей із серйозними, обмежуючими життя захворюваннями шляхом запобігання та полегшення симптомів страждань, таких як біль та інші фізичні,

психосоціальні та духовні проблеми. В той час як симптоматична терапія – це лікування, спрямоване на полегшення симптомів захворювання, а не на усунення його першопричини. Ми вважаємо, що такий переклад має право на існування, і може вважатися перекладом за допомогою відповідника, проте їхнє значення все ж дещо відрізняється. Ми вважаємо, що кращим варіантом перекладу був би вибір еквівалента – «*паліативна допомога*».

Таблиця 2.2.2

Кількісний аналіз перекладу медичних термінів за допомогою підбору еквівалента та відповідника

Засіб перекладу ЛСГ	Добір еквівалента та відповідника	
	Кількість	Відсоток
Анатомічні терміни	59	29%
Клінічні терміни	56	28%
Медичні препарати та сполуки	3	1%
Лікування та обстеження	33	16%
Захворювання та стани	52	26%

Загалом нами було встановлено, що за допомогою підбору еквівалента та відповідника було перекладено 203 терміна. Отже, у ході дослідження нами було з’ясовано, що за допомогою добору еквівалента та відповідника було перекладено 59 термінів групи «Анатомічні», що становить 29% від загальної кількості. Трохи менше, а саме 56 виразів (28%) у групі «Клінічні терміни». У групі «Захворювання та стани» зустрічається 52 терміна (26%), перекладені за

допомогою цього методу, в той час як «Лікування та обстеження» налічує 33 терміни (16%). Найменше за допомогою еквівалентного перекладу було передано термінів групи «Медичні препарати та сполуки» − усього 3 терміни, що становить 1% від загальної кількості.

2.2.3. Калькування

Калькування – особливий вид запозичення, коли структурно-семантичні моделі мови-джерела відтворюються поелементно матеріальними засобами мови-сприймача [9, с. 21].

Терміни, що належать до групи «Захворювання та стани», досить часто перекладалися за допомогою калькування.

Вираз "*venous distension"* перекладається українською як «*венозне розширення*». Це захворювання, при якому вени (найчастіше на ногах) стають покрученими, набряклими та видимими через втрату тонусу та еластичності стінок. Український переклад є досить зрозумілим і впізнаваним для широкої аудиторії.

"Antiphospholipid syndrome" (APS), який іноді називають синдромом Хьюза, є аутоімунним захворюванням, що підвищує ризик утворення тромбів. Імунна система помилково атакує фосфоліпіди, що може призвести до утворення тромбів як в артеріях, так і в венах. Українською перекладений як «*антифосфоліпідний синдром*».

"Hypovolemic shock" − це стан, що загрожує життю, при якому сильна втрата крові або рідини призводить до того, що серце не може перекачувати достатню кількість крові до тканин організму, що спричиняє недостатнє постачання киснем. Перекладач калькує оригінальний вираз, передаючи значення таким чином – «*гіповолемічний шок*».

"A grade three hyphema" – «гіфема третього ступеня». Гіфема − це медичний термін, що означає скупчення крові в передній камері ока. Експерти оцінюють гіфему залежно від обсягу кровотечі – що вищий ступінь, то важча

гіфема і то вищий ризик ускладнень. У даному випадку мова йде про одну із найтяжчих форм гіфеми, коли кров заповнює щонайменше половину ділянки ока, але не повністю. В українській мові назву захворювання передають за допомогою калькування, що ми вважаємо цілком доречним.

Переклад назви захворювання "*sclerosing cholangitis"* також є прикладом калькування. «*Склерозувальний холангіт*» – це хронічне захворювання, яке характеризується запаленням і рубцюванням жовчних проток, що призводить до їх звуження та порушення відтоку жовчі.

Абревіатура "*Systemic Inflammatory Response Syndrome" (SIRS)* (*«Синдром системної запальної відповіді» (ССЗВ)*) перекладена українською за допомогою декількох трансформацій. Перекладач використовує калькування для того, щоб передати значення терміна, але також вдається до використання перестановки, що зумовлюється граматичними відмінностями двох мов.

Медичні терміни тематичної групи «Лікування та обстеження» також досить часто передавали за допомогою калькування:

Попри те, що варіант термінологічного виразу "*lung laceration"* (укр. «*прокол легень*») є дещо спрощеним у перекладі, його все ще можна вважати адекватним. Переклад чітко передає зміст виразу, але, ми вважаємо, що у цьому випадку доречніше було б використати еквівалент – *торакоцентез*, що позначає медичну процедуру, яка полягає в проколі грудної стінки для діагностичного або лікувального видалення рідини або повітря з плевральної порожнини. Таким чином перекладач міг би зекономити екранний час та подати термін у науковий спосіб.

"Doubleleg fasciotomy" – хірургічна процедура, під час якої роблять два розрізи на ногах для зменшення тиску, зазвичай для лікування компартмент-синдрому. Переклад «*фасціотомія на обох ногах*» є досить зрозумілим і простим варіантом перекладу.

Під час роботи над перекладом, нам зустрічалося безліч цікавих абревіатур.

“ECMO” або *extracorporeal membrane oxygenation* – це технологія, як подарувала шанс на друге життя мільйонам людей; її суть в тому, щоб забезпечувати тривалу серцеву та дихальну підтримку людям, чиє серце та легені не здатні забезпечити достатню кількість кисню, газообміну або кровопостачання для підтримки життя. У даному випадку переклад «*ЕКМО*» є цілком вдалим варіантом, який передає значення оригінальної абревіатури у повній мірі.

Абревіатура “*REBOA”* часто використовується у медичному дискурсі, коли мова йде про зупинку кровотечі. *REBOA (Resuscitative endovascular balloon occlusion of the aorta)* – це медична техніка, яка використовується для тимчасової зупинки масивної внутрішньої кровотечі, особливо при геморагічному шоці та травматичних пораненнях. В українському варіанті для передачі цього терміна використовують калькування, тому переклад виглядає так – «*РЕБОА*».

Переклад абревіатури “*ERCP”* (укр. «*ЕРХПГ*») також може вважатися прикладом калькування у цільовій мові. Англійська медична абревіатура *ERCP*, що розшифровується як *endoscopic retrograde cholangiopancreatography*, перекладач калькує як «*ендоскопічна ретроградна холангіопанкреатографія*» (*ЕРХПГ*), що є методом діагностики та лікування захворювань жовчних проток та підшлункової залози.

Не обійшлося і без клінічних термінів:

Назву медичного інструменту “*vascular forceps”* перекладач передає як «*васкулярний затискач*», що може вважатися прикладом калькування у перекладі. Це хірургічний інструмент, який використовується для перетискання кровоносних судин під час операцій для зупинки кровотечі.

Термін “*code green”* означає евакуацію пацієнтів та персоналу через небезпечну ситуацію, таку як пожежа або витік газу. Коди надзвичайних ситуацій у лікарні − це закодовані повідомлення, які часто оголошуються через систему гучного оповіщення лікарні, щоб попередити персонал про різні види надзвичайних ситуацій на території закладу. Цікаво, що перекладач скоріше за

все помиляється обираючи стратегію калькування, адже «*код зелений*» в українській медицині означає найменш терміновий випадок, який не вимагає негайного втручання, на відміну від інших кольорів (наприклад, синього або червоного). Ми вважаємо, що в даному випадку перекладач міг використати прийом експлікації, аби донести значення терміна у більш доступний спосіб.

Ще один приклад використання кодів у медицині: "*code blue"* – це код екстреної ситуації в лікарні, який сигналізує про загрозу життю, найчастіше про зупинку серця або дихання у пацієнта, що вимагає негайного реагування медичної бригади. На відміну від минулого прикладу, в цьому випадку використання калькування є доречним, адже переклад термінів в обох мовах є майже ідентичним. «*Код синій*» − це медичний сигнал про небезпеку для життя, який оголошується у разі зупинки серця або дихання, і вимагає негайної реанімаційної допомоги.

"ICU" (intensive care unit) перекладач передає за допомогою калькування – «*ВІТ» (відділ інтенсивної терапії)*. Це спеціалізоване відділення в лікарні, де надається екстрена та інтенсивна допомога пацієнтам у критичному стані, які потребують цілодобового моніторингу та підтримки життєво важливих функцій.

Деякі анатомічні терміни також перекладали за допомогою калькування:

"Segment III" − лівий нижній бічний сегмент печінки. За класифікацією Куіно він відноситься до лівої частки і розташований в нижній частині. Клод Куіно − французький хірург і анатом, відомий розробкою сучасної 8-сегментної схеми поділу печінки. Українською термін передають буквально – «*третій сегмент*».

"Zone three" – термін, що може мати безліч значень. Це може бути медичне відділення, наприклад зону безпеки відділення МРТ, або частина печінки чи ока. Термін «*третя зона*» також використовується в фармацевтичних дослідженнях стабільності для позначення конкретних кліматичних умов. В даному випадку мається на увазі «третя зона МРТ», що позначає зону безпеки в процедурних кабінетах МРТ (зона III), доступ до якої

суворо контролюється персоналом. Перекладач передає термін за допомогою калькування «*третя зона*». Ми вважаємо, що такий переклад не є досить зрозумілим, тому краще було б уточнити його значення за допомогою описового перекладу.

"Facial artery" − це велика артерія, що відходить від зовнішньої сонної артерії і постачає кров до м'язів і шкіри нижньої частини обличчя, включаючи губи, підборіддя, щоки і ніс. Перекладач калькує оригінальний вислів – «*лицьова артерія*».

Таблиця 2.2.3

Кількісний аналіз перекладу медичних термінів за допомогою калькування

Засіб перекладу ЛСГ	Калькування	
	Кількість	Відсоток
Анатомічні терміни	5	15%
Клінічні терміни	7	21%
Медичні препарати та сполуки	3	10%
Лікування та обстеження	6	18%
Захворювання та стани	12	36%

Під час дослідження ми встановили, що 33 одиниці було перекладено за допомогою калькування. Отримані дані дають нам можливість зробити висновок, що терміни групи «Захворювання та стани» були перекладені за допомогою калькування 12 разів, що складає 36% від загальної кількості. На другому місці опинилася група «Клінічні терміни», де лише 7 одиниць, тобто

21% від загальної кількості. В групі «Лікування та обстеження» бачимо лише 6 термінів, 18% від загальної кількості. Анатомічні терміни перекладали за допомогою калькування 5 разів (15%), а терміни групи «Медичні препарати та сполуки» усього лише 3 рази (10%).

2.2.4. Лексико-семантичні заміни

За словами дослідників С. В. Шепітько і М. М. Тарапатова до лексико-семантичних замін належать генералізація, конкретизація та модуляція. Ці трансформації використовуються у перекладі медичної літератури, коли у цільовій мові немає ні аналога, ні еквівалента оригінальному терміну.

Генералізація – лексична трансформація, внаслідок якої слово вужчої семантики замінюється словом ширшої семантики. Генералізація значення слова – прийом перекладу, який полягає в переході від видового поняття до родового [3, с. 174].

Прийом генералізації значення використовувався доволі часто під час перекладу клінічних термінів:

Наприклад, перекладач досить часто використовував слово «*затискач*» для перекладу термінів на позначення медичних інструментів різного призначення. На нашу думку, така стратегія перекладу обумовлюється браком екранного часу та відсутню еквівалентів у цільовій мові:

“Mayos” – хірургічний інструмент, названий на честь компанії Mayo Clinic, що використовується для розрізання важких тканин, таких як фасція і м’язи, а також швів і пов’язок під час хірургічних процедур.

“Enterotomy scissors” – хірургічний інструмент, призначений для виконання точних, делікатних розрізів у стінці кишечника.

“Swan” (Swan-Ganz catheter) – медичний інструмент, що використовується для моніторингу роботи серця та кровотоку.

Усі перераховані терміни перекладач передає за допомогою єдиного слова «*затискач*». І якщо у перших двох випадках використання генералізації є

виправданим, адже обидва інструменти мають схожий вигляд і використовуються під час хірургічних втручань, що може бути зрозумілим з контексту епізоду, то переклад останнього терміна ми вважаємо некоректним. На нашу думку, термін "*swan"* не можна перекладати словом «затискач», адже функція цього інструмента зовсім інша. Доречнішим у цьому контексті було б використання слова «*катетер*».

Перекладаючи терміни "*pacemaker"* та "*bipacer",* перекладач також використовує генералізацію, передаючи значення словом «*стимулятор*». У першому випадку маємо невеликий електронний пристрій, який імплантується в тіло і посилає електричні імпульси, щоб допомогти серцю битися з нормальною частотою. В той час як *bipacer,* також відомий як *cardiac resynchronization therapy (CRT) device*, є різновидом кардіостимулятора, що посилає електричні імпульси до правого та лівого шлуночків серця, щоб допомогти їм працювати синхронно. Бачимо, що хоча значення термінів є схожими, несуттєві відмінності все ж є. Проте ми вважаємо, що український варіант перекладу «*стимулятор*» є цілком виправданим – перекладачеві вдається зберегти зміст термінів, не вдаючись до опису зайвих деталей.

Термін "*crown-rump length"* у медицині означає конкретний показник − довжину плода від тімені до куприка. Це стандартний параметр ультразвукового обстеження на ранніх термінах вагітності, який використовується для визначення гестаційного віку. Проте в українському перекладі його подають як «*довжина плоду*», що є типовим випадком генералізації. Вибір саме такої стратегії перекладу може бути виправданим з кількох причин. По-перше, не усі зрозуміють значення слів «тім'я» і «куприк», а надто точне формулювання може виглядати громіздко або штучно у повсякденній мові. По-друге, у перекладах для широкої аудиторії часто надається перевага швидкому сприйняттю над термінологічною точністю. Тож таке спрощення може працювати у контексті епізоду, коли точність не критична, але у професійному середовищі коректніше було б сказати «копчико-тім'яна довжина».

Cath lab – (укр. «*лабораторія*»). В даному випадку зустрічаємо медичний професіоналізм, адже поданий вираз є скороченням слів “catheterization” і “laboratory”, і може вважатися частиною медичної професійної лексики. В українській мові існує еквівалентний вираз «*катетеризаційна лабораторія*», що позначає спеціалізований медичний заклад або частину лікарні, де проводяться кардіологічні та рентгенологічні процедури за допомогою катетерів.

Термін “*to pump”* у медичному контексті означає «*качати/перекачувати кров»*, тобто виконувати механічну функцію руху крові крізь судини. Проте в українському перекладі використовують слово «*працювати*». Ми можемо розглядати це як приклад генералізації, коли замість вузького технічного терміна беруть ширше, нейтральне слово. Можемо сказати, що у даному випадку, використання генералізації є функціонально виправданою, хоча перекладачеві все ж доводиться жертвувати точністю задля створення максимально природного звучання у мові перекладу.

Абревіатура “*BNP” (B-type natriuretic peptide)* в українському перекладі передана генералізовано – «*пульс*». На нашу думку, такий переклад дуже сильно спрощує значення оригінального терміна та не передає його суть повністю. Простими словами, *BNP* − це аналіз на кількість білка у крові, який виробляється в серці та є маркером серцевої недостатності. В українській мові існує відповідник «*Натрійуретичний гормон В-типу N-кінцевого прогормону*», проте ми розуміємо, що його використання у даному контексті є недоречним – насамперед через надмірну науковість, а також через неможливість передати його у лаконічний спосіб.

Термін “*number five bone cutter”* − це інструмент, призначений спеціально для розсікання кісткової тканини, і його назва містить два важливі елементи: номер модифікації та функціональну специфіку (cutter — різак). Переклад «*кістковий скальпель*» є прикладом часткової генералізації та підбору відповідника, коли точна назва змінюється на більш звичну для українського медичного вжитку форму. Слово «скальпель» у свідомості пересічного глядача

асоціюється з хірургічним інструментом для розрізання, і хоч справжній скальпель призначений переважно для м’яких тканин, у перекладі його використали для створення швидкого та зрозумілого образу інструмента, яким «ріжуть». Така заміна працює на ефект сприйняття, але втрачає конкретику, адже *bone cutter* − це не просто скальпель, а спеціалізований різак для кістки, який функціонально ближчий до кусачок або пилкоподібного різака, ніж до класичного скальпеля.

За допомогою генералізації також передавали терміни групи «Лікування та обстеження»:

“Type and cross” – це комплекс тестів, що виявляють сумісність крові реципієнта та донора, які проводяться перед переливанням крові. Перекладач передає термін за допомогою генералізації – «*переливання крові*», тим самим передаючи суть оригінального вислову, але все ж опускаючи деякі важливі деталі.

Абревіатура “*DNR” (Do Not Resuscitate)* означає відмову від серцево-легеневої реанімації, і є юридичним наказом, що базується на бажанні пацієнта, який може бути наданий у письмовій або усній формі. Перекладач застосовує генералізацію, передаючи значення за допомогою слова «папери», тобто замість конкретного юридично-медичного терміна пропонує щось загальне, що «працює» в даному діалозі. Але таке спрощення спрацьовує лише контекстуально, і водночас відтинає частину змісту. DNR − це не просто «папери», а конкретне розпорядження «не реанімувати».

“Pelvic exam” – обстеження зовнішніх і внутрішніх жіночих статевих органів. Перекладач опускає деталі, передаючи вираз генералізовано – «*обстеження*», адже суть терміна зрозуміла без додаткових уточнень з контексту епізоду.

“Capillary refill check” також відомий як *Capillary refill time* – це процедура, що полягає у стисканні нігтьової пластинки або шкіри на пальці до появи білої плями, а потім вимірювання часу, за який ця пляма зникає після припинення тиску. Переклад «*перевірка судин*» передає зміст терміна досить

генералізовано і спрощено для цільової аудиторії. Ми вважаємо, що у даному випадку доречно було б вдатися до експлікації терміна.

При перекладі термінів групи «Захворювання та стани» перекладач також часто вдавався до вживання генералізації, наприклад:

Абревіатура "*ASD"*, що розшифровується як *Autism Spectrum Disorder*, передана українською як «*аутизм*», може вважатися прикладом генералізованого перекладу. Насправді розлади аутистичного спектру позначають цілу групу нейророзвиткових станів, що впливають на соціальну взаємодію, комунікацію та поведінку. Ми вважаємо, що переклад «*аутизм*» не є досить точним, адже спектр включає в себе не лише аутизм (синдром Каннера), а також синдром Аспергера, синдром Ретта та ін.

Медичний термін "*brain bleed*" буквально означає «крововилив у мозок». У медичному контексті це внутрішньочерепний крововилив − кров потрапляє у тканини мозку або під його оболонки. Проте в українській версії перекладач використовує узагальнений термін «*крововилив*», не уточнюючи його локалізацію, що є прикладом перекладу шляхом генералізації. З нашої точки зору, такий переклад може бути виправданим в контексті аудіовізуального перекладу, але не тоді, коли йдеться про медичні документи чи навчальну літературу.

Не обійшлося і без анатомічних термінів, наприклад:

"Femur" – це найбільша і найдовша трубчаста кістка людського скелета, що розташована у стегні. Попри те, що в українській мові існує еквівалент «стегнова кістка», перекладач надає перевагу генералізації – «*кістка*», можливо, з метою економії часу та місця на екрані.

Конкретизація – лексична трансформація, внаслідок якої слово ширшої семантики замінюється словом вужчої семантики [3, с. 174].

Прийом уточнення використовувався у перекладі не так часто, проте можемо навести декілька прикладів:

"Cardiac output" – об'єм крові, що перекачується серцем за хвилину, розраховується шляхом множення частоти серцевих скорочень на об'єм

серцевого викиду. В українському перекладі термін уточнюється, що допомагає глядачеві краще зрозуміти його значення – «*хвилинний серцевий викид*». Бачимо, що у перекладі з'являється слово «хвилинний», що вказує на те, як саме вираховують цей показник.

Перекладач використовує уточнення, передаючи термін "*surgery"* як «*шунтування*». Шунтування − це хірургічне втручання, яке полягає у створенні обхідного шляху для нормального потоку крові в обхід ураженої або заблокованої ділянки.

Також конкретизацію застосували при передачі анатомічних термінів:

"Hepatic vein" – «середня печінкова вена». Обраний термін позначає кровоносну судину, яка транспортує кров від печінки до нижньої порожнистої вени. Ми вважаємо, що в українському варіанті до передачі значення терміну підійшли більш відповідально, уточнивши важливі деталі.

Модуляція, або смисловий розвиток– заміна слова або словосполучення мови-джерела на слово або словосполучення у мові перекладу, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення [3, с. 174].

"Cric kit" – хірургічний набір, що містить інструменти, необхідні для проведення екстреної процедури з метою створення отвору для доступу повітря до легень. В українському варіанті перекладач вдається до використання модуляції, передаючи сенс за допомогою назви самої процедури – «*конікотомія*».

"Medical-grade procedure" – «медично схвалена процедура». Обраний термін може мати декілька значень в залежності від контексту. Оскільки в українській мові не існує повного еквівалента, перекладач використовує модуляцію значення.

Термін "*diabetic toe"* вказує на підвищений ризик розвитку шкірних інфекцій через ослаблення імунної системи та запальні процеси у людей, що страждають на цукровий діабет. У даному випадку надзвичайно важливим є контекст, при перегляді ми розуміємо, що мова йде не про конкретну уражену

ділянку тіла, а саме про пацієнта, тому перекладач вдається до розвитку значення – «*пацієнт з діабетом*».

Термін "*necrotizing flesh-eating bacteria"* описує конкретний тип бактерій, які спричиняють «некротичний фасціїт», тобто буквально − бактерії, що поїдають плоть і викликають некроз. Переклад «*хижі бактерії*» є прикладом застосування модуляції. У цьому випадку значення терміна не просто спрощене, а перетворене, щоб створити емоційно сильний, загрозливий образ. Такий прийом можна вважати функціонально виправданим в аудіовізуальному перекладі, де емоційна виразність переважує наукову точність, однак у медичному чи документальному контексті правильніше було б використати описовий переклад «*бактерії, що викликають некроз м'яких тканин*».

"Jaundice" – захворювання, що характеризується пожовтінням шкіри та білків очей. І хоча в українській мові існує цілком зрозумілий еквівалент «*жовтяниця*», перекладач модулює значення терміна – «*пожовтіння шкіри*».

"Pulmonary failure" – «відмовляють легені». В цьому випадку також бачимо використання модуляції, хоча на нашу думку, тут також можна було використати прямий еквівалент «*легенева недостатність*».

Термін "*bougie"* в медичному контексті означає гнучкий інструмент, який вводять у порожнистий орган або канал, щоб зондувати або поступово розширювати його просвіт. В українській мові існує еквівалент «*буж*», що є запозиченням з французької і використовується в професійній медичній термінології. Переклад «*розширювач*» − це приклад використання модуляції, тобто смислове перетворення з пояснювальною функцією, коли замість терміна подається значеннєвий опис функції інструмента. У такий спосіб знімається термінологічна чужорідність, і глядачеві, який не має медичної освіти, стає зрозуміло, для чого саме використовується цей інструмент.

Таблиця 2.2.4

Кількісний аналіз перекладу медичних термінів за допомогою лексико-семантичних замін

Засіб перекладу ЛСГ	Лексико-семантичні заміни	
	Кількість	Відсоток
Анатомічні терміни	6	10%
Клінічні терміни	37	59%
Медичні препарати та сполуки	0	0%
Лікування та обстеження	9	14%
Захворювання та стани	11	17%

Нами було встановлено, що за допомогою лексико-семантичних замін було перекладено 63 одиниці медичної лексики. Отже, найбільше термінів належить до групи «Клінічні терміни» – 37, що складає 59% від загальної кількості перекладених. 11 термінів та 17% у групі «Захворювання та стани», 9 одиниць та 14% – «Лікування та обстеження», 10% (6 термінів) у групі «Анатомічні терміни». Жоден термін групи «Медичні препарати та сполуки» не було перекладено за допомогою використання лексико-семантичних замін.

2.2.5. Описовий переклад

Описовий переклад – процес передачі лексичної одиниці мови оригіналу спорідненим, схожим чи більш точним словом (словосполученням), яке передає його значення у мові перекладу [51, с. 50].

“Vasodilators” – це речовини або ліки, які розширюють кровоносні судини, розслабляючи їх стінки. Оскільки в українській мові відсутній прямий

еквівалент, перекладач передає його за допомогою експлікації, щоб повністю розкрити його сенс – «*судинно-розширювальні препарати*».

Абревіатура *"LH"* позначає гормон, що виробляється передньою часткою гіпофіза і регулює репродуктивну функцію. У жінок він стимулює овуляцію, а у чоловіків вироблення тестостерону. У перекладі значення пояснюється та дещо конкретизується – «*аналіз на лютенізуючий гормон*», що дозволяє глядачам краще зрозуміти сенс терміна навіть без контексту.

"Deviated septum" – «процедура виправлення носової перегородки». Бачимо, що термін в оригіналі вказує лише на саму проблему, в той час як у перекладі значення пояснюється. В епізоді, де згадується цей термін, мова йде саме про підготовку до операції, що робить переклад дуже вдалим.

Термін "*post-op"* може розглядатися як приклад медичного професіоналізму, адже є скороченням терміна "*postoperative*", який залежно від контексту може використовуватися як прикметник (стан після операції) або іменник (людина, яка нещодавно перенесла операцію, або відділення в лікарні для догляду після операції). У перекладі значення терміна передають за допомогою описового перекладу – «*перший день після операції*».

"UW (University of Wisconsin) solution" – це стерильний, прозорий розчин для зберігання органів, призначений для трансплантації. Перекладач пояснює значення терміна в українському перекладі – «*розчин для трансплантації органів*», що на нашу думку, є досить вдалою стратегією, адже так значення терміна стає доступним навіть для людей без особливих знань у медицині.

"RBC count" – «аналіз на еритроцити». Це медичний тест, що вимірює кількість еритроцитів у крові. Перекладач розшифровує абревіатуру і пояснює значення терміна доступною мовою.

Термін "*nitro drip"* також може вважатися прикладом професіоналізму, адже слово *nitro* є скороченням від назви препарату *nitroglycerin*, в той час як *drip* є скороченою формою від *intravenous drip*. Нітрогліцерин – це потужний препарат, який застосовується переважно в екстрених медичних ситуаціях для розширення судин. У перекладі «*внутрішньовенне введення нітрогліцерину*»

бачимо, що значення оригінального терміна передається у більш розлогий спосіб.

"L.V. disfunction" – стан, при якому лівий шлуночок серця слабкий і не ефективно перекачує кров, що може бути безсимптомним і потенційно смертельним станом. В українському варіанті переклад звучить так: «*серцеві дефекти*». Попри те, що перекладач дещо генералізує оригінальний термін, він також розшифровує абревіатуру, передаючи її за допомогою експлікації – «*серцевий*».

Термін "*Compartment Syndrome"* позначає гострий стан, за якого різко підвищується тиск у замкнутому м'язово-фасціальному просторі, що призводить до порушення кровопостачання та ішемічного ураження тканин. Переклад «*синдром міжфасціального простору*» є прикладом вживання описового перекладу, оскільки не відтворює структуру оригінального терміна буквально, а натомість пояснює анатомічну локалізацію патологічного процесу. Така форма адаптує термін для кращого сприйняття глядачами та водночас зберігає змістову відповідність оригінальному поняттю. У професійному мовленні також застосовується транскрибований варіант «*синдром компартмента*» або «*компартмент-синдром*», який точніше відтворює міжнародну термінологію, але менш зрозумілий без контексту.

Таблиця 2.2.5

Кількісний аналіз перекладу медичних термінів за допомогою описового перекладу

Засіб перекладу ЛСГ	Описовий переклад	
	Кількість	Відсоток
Анатомічні терміни	0	0%
Клінічні терміни	3	33%

Медичні препарати та сполуки	1	11%
Лікування та обстеження	3	33%
Захворювання та стани	2	22%

Нами було встановлено, що за допомогою описового перекладу було передано 9 одиниць. Таблиця демонструє, що лише 3 (33%) терміни групи «Лікування та обстеження» перекладені з використанням досліджуваного способу, група «Клінічні терміни» відійшла недалеко – також 33% від загальної кількості. Описовий переклад застосовується лише 1 раз у групі «Медичні препарати та сполуки» (11%). Лише 2 терміни (22%) групи «Захворювання та стани» було передано за допомогою експлікації, в той час як анатомічні терміни не перекладали за допомогою опису взагалі.

2.3. Узагальнений кількісний аналіз способів перекладу медичної термінології

Подаємо загальний аналіз способів перекладу медичної термінології у таблиці.

Таблиця 2.2.6

Узагальнений кількісний аналіз способів перекладу медичної лексики

Спосіб перекладу	**Кількість одиниць**	**Відсоток**
Транскодування	92	23%
Добір еквівалента та відповідника	203	51%
Калькування	33	8%

Лексико-семантичні заміни	63	16%
Описовий переклад	9	2%

У процесі роботи над другим розділом нами було проаналізовано специфіку перекладу англійської медичної термінології українською мовою. В ході дослідження кінотексту ми також виділили 5 тематичних груп медичних термінів, а саме: антонімічні терміни, клінічні терміни, медичні препарати та сполуки, лікування та обстеження, захворювання та стани. Проаналізувавши приклади, ми зробили висновок, що однією з характерних особливостей медичної лексики є наявність грецьких та латинських коренів та суфіксів, що роблять одиниці медичної термінології інтернаціональними, також велика кількість скорочень та абревіатур, і тенденція до вживання професіоналізмів.

Ми розглянули деякі проблеми, які виникають у процесі перекладу медичної літератури та проаналізували основні, найбільш поширені способи перекладу термінології. Переклад медичних термінів вимагає від перекладача достатнього рівня обізнаності у певній галузі знань та чіткого дотримання норм української мови. Нами було проаналізовано різні класифікації медичних термінів за Ю. Макаренко, І. Ткаченко та І. Заліпською. Аналіз наукових підходів (Ю. Макаренко, І. Ткаченко та С. В. Шепітько) свідчить, що найбільш продуктивними методами перекладу виступають добір еквівалента та відповідника, транскодування, калькування, лексико-семантичні заміни (генералізація, конкретизація, модуляція) та описовий переклад.

ВИСНОВКИ

У роботі було досягнуто мети, сформульованої на початку дослідження. На основі аналізу перекладацької та лінгвістичної літератури встановлено та розкрито сутність понять «кінотекст», «кінодискурс», «терміносистема», «медична термінологія», «професіоналізм». Опрацювання цих понять дозволило вільно оперувати ними в ході дослідження.

Проведений аналіз дозволив встановити, що кінотекст є унікальним явищем у межах сучасного перекладознавства та лінгвістики, оскільки поєднує у собі вербальні та невербальні коди, формуючи цілісну семіотичну систему. Ми з'ясували, що на відміну від традиційного тексту, кінотекст функціонує у межах аудіовізуального простору, де значення народжується не лише через мовні засоби, але й завдяки взаємодії з візуальним рядом, звуковим супроводом та кінематографічними прийомами. Саме це визначає його полікодовість і складність інтерпретації.

Порівняння понять «кінодискурс» і «кінотекст» дало нам можливість зрозуміти, що вони перебувають у ієрархічних відносинах, де кінодискурс є родовим поняттям по відношенню до кінотексту і охоплює найширший спектр проявів кінокомунікації, тоді як кінотекст зосереджується передусім на мовній складовій. Таким чином, ми дізналися, що переклад кінотексту неможливо розглядати виключно в межах мовної складової − він є процесом адаптації комплексного полікодового повідомлення, у якому кожен елемент, вербальний чи невербальний, виконує значущу естетичну та комунікативну функцію.

Було з'ясовано, що термінологія характеризується як цілісна система, побудована на логічних і мовних зв'язках, які забезпечують впорядкованість наукових понять. На відміну від загальновживаної лексики, термінологія функціонує в межах професійної та наукової комунікації, чітко співвідноситься з певною галуззю знань і відображає специфіку її розвитку. У процесі ознайомлення з літературою по темі дослідження ми розглянули різні підходи до визначення поняття «термін», що свідчить про багатомірність цього явища. Попри це, більшість дослідників погоджуються, що визначальними ознаками

терміна є його системність, точність та нейтральність. У ході дослідження нам вдалося встановити, що термінологія включає не лише власне терміни, але й професіоналізми та номенклатурні найменування, які виконують допоміжну, але важливу номінативну функцію. Терміни різняться за ступенем спеціалізації, сферою застосування та структурними характеристиками, що дає змогу класифікувати їх на загальнонаукові, міжгалузеві та вузькоспеціальні.

Аналізуючи особливості етимологічного складу англійської та української медичної термінології, ми дійшли висновку, що формування цієї лексичної підсистеми є результатом тривалого історичного розвитку, тісного культурного обміну та міжмовної взаємодії. Медична терміносистема постала не як замкнена структура, а як відкрите й динамічне утворення, здатне до постійної адаптації під впливом наукового прогресу, соціально-політичних змін та міжнародної комунікації. Порівнявши генези англійської та української медичної термінології, ми встановили, що обидві системи мають спільну класичну основу, успадковану переважно з грецької та латинської мов, проте їх подальший розвиток відбувався за різними траєкторіями. Англійська мова розвивала терміносистему шляхом запозичення з європейських мов, тоді як українська медична лексика формувалася у складних умовах політичної залежності, що призвело до поєднання класичних, розмовних і запозичених терміноелементів.

Нами було встановлено, що на відміну від традиційного перекладу письмових текстів, аудіовізуальний переклад вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й здатності працювати з динамічним середовищем, де вербальний компонент тісно переплетений із зображенням, звуковим супроводом, інтонаційними та емоційними маркерами. Дізналися, що переклад медичного кінотексту додатково ускладнюється наявністю спеціалізованої термінології. Незважаючи на спільне грецько-латинське підґрунтя, що сприяє взаєморозумінню між носіями різних європейських мов, процес перекладу медичних термінів не можна звести лише до механічного добору формально подібних одиниць. Перекладач повинен ураховувати не тільки етимологію та

словотвірну структуру терміна, а і його функціональне навантаження, належність до певної тематичної групи та реальну вживаність у професійному дискурсі.

Обраний нами підхід до перекладу медичної лексики передбачає поєднання різних перекладацьких стратегій − від добору точного еквівалента до описового перекладу та лексико-семантичних трансформацій. Раціональне використання цих методів сприяє не тільки адекватній передачі змісту, але й збереженню термінологічної системності, що є необхідною умовою для формування цілісної української медичної терміносистеми. У цьому контексті особливого значення набуває класифікація медичної лексики за тематичними групами, оскільки вона забезпечує впорядкування матеріалу та дозволяє вибудувати послідовну перекладацьку модель.

Задля проведення аналізу перекладу ми обрали стратегію поділу медичної лексики за її типовими характеристиками та створили власну класифікацію, виділивши такі групи: анатомічні терміни, клінічні терміни, медичні препарати та сполуки, лікування та обстеження, а також захворювання та стани.

Загалом нами було опрацьовано 400 медичних термінів, 73 терміни належать до групи «Анатомічні», 113 нараховує група «Клінічні терміни», в групі «Медичні препарати та сполуки» було розглянуто 41 одиницю, 63 терміни в групі «Лікування та обстеження» та 110 в групі «Захворювання та стани».

Нами було здійснено узагальнюючий аналіз особливостей перекладу кожної з вищезазначених груп медичної лексики за допомогою всіх досліджуваних способів перекладу та проаналізовано отримані результати в таблицях до підрозділів. В результаті досліджень нам вдалося з’ясувати, що найпоширенішим способом перекладу є добір еквівалента та відповідника (51%) 203 одиниці. На другому місці транскодування (23%) (92 одиниці). Трохи менше використовувалися лексико-семантичні заміни (16%) (63 одиниці) та калькування (8%) (33 одиниці). Перекладач вдавався до використання

описового перекладу лише 9 разів, що становить 2% від загальної кількості термінів.

Отже, можемо сказати, що переклад медичних текстів є однією з найбільш цікавих та водночас непростих галузей перекладознавства. Для того аби досягти еквівалентності та максимального наближення тексту оригіналу до потреб цільової аудиторії, перекладачеві недостатньо бути обізнаним у мові перекладу та оригіналу – медичний перекладач повинен мати хоча б базові знання про медичну терміносистему обох країн, наприклад, про особливості творення та класифікації термінологічних одиниць. Також, на нашу думку, якісний переклад медичного тексту, чи то наукового, чи то художнього спрямування, не є можливим без розуміння перекладачем специфіки та особливостей медицини в цілому.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ : Логос. 2012. 315 с.
2. Беспалова О. Я. Медична термінологія : навч. посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 61 с.
3. Білоус Н. П., Дячук Л. С., Довженко І. В. Лексичні трансформації при перекладі англійських медіа текстів українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2023. Т. 1, № 59. С. 172−175.
4. Борисюк І. Явище синонімії в термінології. *Дивослово*. 2020. № 4. С. 27–28.
5. Бражук Ю. Метафоричний компонент у медичній термінології (на матеріалі анатомічних і клінічних термінів). *Studia Linguistica*. 2012. Вип. 6. С. 224–228.
6. Гайданка Д. В. Оказіональне словотворення у сучасному англомовному кінодискурсі: лінгвокогнітивний і комунікативно-когнітивний аспекти : дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2018. 312 с.
7. Герасименко О., Олійник К. Особливості та розвиток перекладу англомовних кінематографічних текстів. *Modern engineering and innovative technologies*. 2025. Вип. 38, ч. 3. С. 148−155.
8. Гридасова О. І. Кінодискурс як об’єкт навчання кіноперекладу. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки.* 2014. Випуск 2 (74). С. 102−197.
9. Гудзь А. Є. Новий англо-український українсько-англійський медичний словник. Київ : Арій. 2020. 480 с.
10. Гуржій Т. О. Комунікативно-прагматичні і стилістичні особливості англомовного професійного роману в українських перекладах. Полтава : Полтавський інститут економіки і права відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». 2020. 58 с.

11. Дев’ятко Ю. С. Деривaційна характеристика медичних термінів (на матеріалі стоматологічних текстів). *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2019. № 1(19), т. 24. С. 21–28.
12. Дудікова Л., Марлова А. Особливості англійського медичного сленгу та ознайомлення з ним студентів вищих медичних навчальних закладів як засіб мотивування до вивчення іноземної мови. *Молодь і ринок*. 2018. № 1. С. 22−26.
13. Єщенко Т. Медичний термін як засіб лексичного вираження текстової категорії інформативність. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2018. № 890. С. 42–45.
14. Калашник В., Корнейко І., Пилипенко М. Проблеми перекладу медичної термінології. *Людина та образ у світі мови : вибрані статті*. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. С. 328–333.
15. Камінська М. О. Функціональні теорії перекладу. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2021. № 83. С. 105−111.
16. Колодій Б. М., Олійник О. Ю. Стратегії й тактики відтворення кінодіалогу в українському перекладі (на матеріалі англомовних фільмів Квентіна Тарантіно). *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 17, т. 2. С. 80−87.
17. Косоріз І. С., Куцак А. Ю. Англійська медична термінологія та її функціонування в текстах різних стилів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2018. № 37, т. 4. С. 52−54.
18. Крисанова, Т. А. Природа експресивності в кінодискурсі. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2014. 1103(78). С. 87−91.
19. Кучеренко О. Ф. Термінологічна норма в царині архітектури. *Проблеми української термінології* : зб-к наук. пр. міжнар. наук. конф., м. Львів, 29 вер.–1 жовт. 2016. С. 75–77.

20. Лавріненко І. М. Стратегії і тактики зміни комунікативних ролей у сучасному англомовному кінодискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2011. 21 с.
21. Лавренюк В. Точність терміновживання в офіційно-діловому та науковому стилях мовлення. *Дивослово*. 2016. №10 (715). С. 29–34.
22. Лаврик Л. Г. Особливості перекладу кінотексту (на матеріалі українських перекладів роману А. Крісті «Вбивство у «Східному експресі») : квал. магістр. роб : 19.03.21. Вінниця, 2020. 94 с.
23. Лавріненко І. М. Критерії класифікації кінодискурсу. *Вісник ХНУ. Серія «Дискурсологія. Семантика і прагматика»*. 2012. № 1003. С. 41–44.
24. Лютянська Н. І. Кіносценарій в аспекті кіноперекладу. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 23, т. 2. С. 188−192.
25. Лютянська Н. І. Особливості перекладу термінології в документальних фільмах. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 33, т. 2. С. 113−117.
26. Лях Т. О., Бхавмік Джугантор. Суфіксальний спосіб творення українських медичних термінів: досвід вивчення іноземними студентами. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 93−96.
27. Макаревич О. О. Кінодискурс як середовище реалізації реактивних мовленнєвих актів. *Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи* : матеріали між-вузівської наукової Інтернет-конф., м. Кам'янець-Подільський, / Національний університет імені Івана Огієнка, 2017. С. 93–100.
28. Макаренко Ю. Г., Ткаченко І. В. До проблеми перекладу медичних термінів в науковому англомовному медичному тексті. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія».* 2014. Вип. 21, т. 2. С. 268–271.

29. Макаренко Ю., Матковська І. До проблеми перекладу неологізмів галузі інтернет та комп'ютерних технологій. *Філологічні трактати*. 2012. № 4. С. 68–72.

30. Матвіяс О. В. Структура комплексних термінів у медичній терміносистемі англійської мови. *Закарпатські філологічні студії.* 2023. Вип. 31. С. 170−175.

31. Мельник М. Є. Кінотекст як особливий вид дискурсу. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* 2014. № 12. С. 123–127.

32. Місник Н. В. Формування української медичної клінічної термінології: автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2012. 17 с.

33. Муханова О., Тікан Я., Купчак І. Способи утворення англомовної медичної термінології та її переклад українською мовою. *Advanced Linguistics*. 2022. Вип. 10. С. 67−73.

34. Овчаренко Н. І. Теоретичні передумови дослідження терміносистем (на матеріалі сучасної української термінології). *Лінгвістичні студії: зб-к наук. пр.* 2010. Вип. 20. С. 171–175.

35. Поворознюк Р. В. Теоретичні засади англо-українського письмового та усного перекладу медичних текстів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16, м. Київ / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 515 с.

36. Попович Ю. В., Вялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. № 2, ч. 2, т. 31 (70). С. 206−211. DOI: https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/36 (дата звернення: 07.03.2025)

37. Прокопенко А. В., Сіроштан Т. О. Труднощі перекладу англомовного кінематографічного тексту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. № 4, т. 31(70). С. 76–80.

38. Семенюк А., Тригуб Г., Хникіна О. Особливості перекладу англомовної медичної термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 5. С. 74−81.
39. Сизонов Д. Ю. Детермінологізація медичної лексики в медійному дискурсі. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика.* 2016. Вип. 20. С. 149–156.
40. Слабкий Г. О., Миронюк В. І., Качала Л. О., Ратаніна О. М. Основні терміни, які вживаються у сфері громадського здоров'я. *Здоров'я нації*. 2017. № 3 (44). С. 235–245.
41. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство.* 2016. № 5, т. 2. С. 112−116.
42. Стегніцька Л. В., Школьна Н. О. Nomina propria у становленні англійської медичної термінології. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22, т. 2. С. 123−127. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.22 (дата звернення: 16.03.25)
43. Степанишин Б. Іншомовна лексика в українському мовленні : Чи можна (і чи треба) обходитися без чужомовних слів? 2012. № 11. С. 152–155.
44. Трубчанінова І. Українська термінологія лінгвістики тексту. *Вісник: Проблеми української термінології.* 2012. № 453. С. 97−100.
45. Усик Г., Кириленко Т. Метафора як спосіб утворення медичної термінології. *Advanced Linguistics*. 2020. № 5. С. 62–67.
46. Федоренко С., Валькова А. Лінгвокультурні особливості перекладу сучасних англомовних документальних кінофільмів. *Молодий вчений.* 2020. 12 (88). С. 336-340. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-12-88-65 (дата звернення: 11.02.2025)
47. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навч. посіб. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 172 с.

48. Хацер Г. О. Проблема зв'язку термінології із загальновживаною лексикою. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка.* 2016. Вип. 28. С. 220–222.
49. Хороший лікар. *UaSerials*. URL: https://uaserials.my/901-horoshyi-likar.html (дата звернення: 18.04.2025)
50. Черниш О. А., Башманівська І. В., Кошелєва М. В. Термін як реєстрова одиниця. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2023. № 64. С. 149−153. DOI: https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.64.34 (дата звернення: 06.03.2025)
51. Шевченко М. Є. Особливості перекладу художніх фільмів. *Актуальні проблеми філології*. 2017. С. 88–91.
52. Шепітько С. В., Тарапатов М. М. Особливості перекладу сучасної медичної термінології. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. № 1, ч. 1, т. 30 (69). С. 175−179.
53. Шпак Т. Особливості перекладу медичної термінології у кінематографічному дискурсі. *Магістерський науковий вісник*. 2016. №24. С. 48−51.
54. Шубенко Н. О. Аудіовізуальний медіатекст: специфіка, структура, властивості. *Культура і Сучасність : альманах*. 2012. № 1. С. 145−149.
55. Щербак О. Кінодискурс як дворівнева система складників : функційний погляд. *Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*. 2022. Nr 3 (6). Ss. 175–181.
56. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2019. № 38, т.1. С. 177−179.
57. Abidova M., Guzacheva N. Features Of Medical Terminology Teaching In English Lessons. *Bulletin Of Science And Practice*. 2020. No. 4. P. 434–437.

58. Ángeles M. The English of the health sciences : a note on foreign borrowings. *The ESPecialist: Research in Language for Specific Purposes.* 2012. V. 33, № 1. P. 67–90.
59. Bloomer M. A. Companion to ancient education. Chicester : John Wiley and Sons Ltd, 2015. 520 p.
60. Common suffixes in medical terminology. *GlobalRPH Medical Terminology section*. URL: https://globalrph.com/medical-terminology-common-suffixes/ (date of access 21.03.2025)
61. Condamines A. Variations in Terminology. Application to the Management of Risks Related to Language Use in the Workplace. *Terminology International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication.* 2011. 16(1):30-50. P. 30−50.
62. Dalianis H. Clinical Text Mining: Secondary Use of Electronic Patient Records. Stokholm: Springer, 2018. 181 p.
63. Dynel M. Humorous Phenomena in Dramatic Discourse. *European Journal of Humour Research*. 2013. Vol. 1 (1). P. 22–60.
64. Dzuganova B. English Medical terminology – different ways of forming medical terms. *JAHR*. 2013. Vol. 4, № 7. P. 55–69.
65. Ferenčuhová M. Odložený čas : filmové pramene, historiografia, dokumentárny film. Bratislava : Slovenský filmový ústav v spolupráci s Vysokou školou múzických umení, 2011. 66 s.
66. Flores G., Abreu M., Barone C. P., Bachur R., Lin H. Errors of medical interpretation and their potential clinical consequences: a comparison of professional versus ad hoc versus no interpreters. *Annals of Emergency Medicine*. 2012. Vol. 60, № 5. P. 545–553.
67. Fortuine R. The words of medicine. Sources, meaning and delights. Springfield: Charles C Thomas, 2010. 440 p.
68. Kucharz E. Medical eponyms of mythological origin. *Acta Neophilologica V*. 2017. XIX (2). P. 29–44.

69. Medical Dictionary of Health Terms: A-C. *Harvard Health Publishing. Harvard Medical School*. URL: https://www.health.harvard.edu/a-through-c (date of access: 17.06.2025)
70. Medical dictionary. *Merriam-Webster*. URL: https://www.merriam-webster.com/medical (date of access: 18.06.2025)
71. Montalt V., Zethsen K., Karwacka W. Medical translation in the 21st century – challenges and trends. *MonTI*. 2018. 10. P. 27−42.
72. Piroozan A., Boushehri E., Fazeli R. A review of English for medical purposes for Iranian EFL learners. *Journal of Advances in English Language Teaching*. 2016. № 4. P. 24−29.
73. Schmidt J. E. Dictionary of medical slang. Literary Licensing, 2013. 216 p.
74. The Good Doctor (2017 − …) episodes with scripts. *Subslikescript*. URL: https://subslikescript.com/series/The_Good_Doctor-6470478 (date of access: 19.04.2025)
75. The Good Doctor. *Netflix*. URL: https://www.netflix.com/title/80176893 (date of access 16.04.2025)
76. Tomaszkiewicz T. Przekład audiowizualny. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN. 2016. 233 s.
77. Turmezei T. The linguistic roots of Modern English anatomical terminology. *Clin Anat*. 2012. Vol. 25(8). P. 1015–1022.
78. Zalipska I. Ya. Contemporary medical terminology: the problem of thematic classification. *Studia Linguistica*. 2020. Vol. 17. P. 61−74.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

КЛІНІЧНІ ТЕРМІНИ		
Лексема	**Переклад**	**Спосіб перекладу**
artificial respiration	штучне дихання	еквівалент
pus	гній	еквівалент
saline	фізрозчин	еквівалент
O.R.	операційна	еквівалент
oxygen	кисень	еквівалент
sponge	губка	еквівалент
prode	зонд	еквівалент
neonatal nursing supervisor	акушер-гінеколог	еквівалент
stirrups	підпірки	еквівалент
speculum	дзеркальце	еквівалент
suture	шов	еквівалент
Word catheter	катетер Ворда	еквівалент
bovie	коагулятор	еквівалент
lesion	ушкодження	еквівалент
forceps	щипці	еквівалент
pupillary response	реагування зіниць	еквівалент
arterial guide wire	провідник	еквівалент
occlusion balloon	оклюзійний балон	еквівалент
burn unit	опікове відділення	еквівалент
healthcare proxy	довірена особа	еквівалент
emergency injunction	термінова судова заборона	еквівалент

STAT	негайно	еквівалент
cardiac resynchronization	ресинхронізація серця	еквівалент
biventricular pacer	бівентрикулярний стимулятор	еквівалент
immune flare-up	реакція імунітету	еквівалент
en route	вести в операційну	еквівалент
O-Neg	перша негативна (група крові)	еквівалент
gauze	марля	еквівалент
IABP	контрпульсатор	еквівалент
sternal saw	хірургічна дриль	еквівалент
procedure tray	таця	еквівалент
oxygen sat	рівень кисню	еквівалент
clamp	затискач	еквівалент
malignant	злоякісний	еквівалент
to metastasize	пустити метастази	еквівалент
tumor capsule	оболонка пухлини	еквівалент
gamma knife	гамма ніж	еквівалент
muscle rigidity	напруженість м’язів	еквівалент
ETCO2	кількість вуглецю	еквівалент
craniopagus twins	близнюки краніопаги	еквівалент
MRI angiogram	МРА	еквівалент

arterial inflow phase	артеріальний приплив	еквівалент
cardiac cycle	серцевий цикл	еквівалент
paddles	дефібрилятор	еквівалент
Pediatric Trauma Pod	дитяча травматологія	еквівалент
perspiration	піт	еквівалент
McBerney's point	точка МакБерні	еквівалент
imaging	знімок	еквівалент
AMH level	рівень АМГ	еквівалент
IUI	внутрішньоматкове запліднення	еквівалент
IVF	екстракорпоральне запліднення	еквівалент
blockage	згусток	відповідник
bypass	шунт	відповідник
pins	штифт	відповідник
stitch	нитка	відповідник
nodule	новоутворення	відповідник
hematoma	гематома	транскодування
T.E.E. monitor	Т.Е.Е. монітор	транскодування
Word catheter	катетер Ворда	транскодування
laryngoscope	ларингоскоп	транскодування
to intubate	інтубувати	транскодування

McBerney's point	точка МакБерні	транскодування
Mallampati	шкала Маллампаті	транскодування
Ambu bag	мішок Амбу	транскодування
ventriculogram	вентрикулограма	транскодування
laryngeal mask	ларингеальна маска	транскодування
Vascular clamp	затискач	генералізація
lap sponge	губка	генералізація
cardiac vital signs	показники	генералізація
E.R.	невідкладна допомога	генералізація
ten blade	скальпель	генералізація
mandibular channel retractor	розширювач каналу	генералізація
number five bone cutter	кістковий скальпель	генералізація
crown-rump length	довжина плоду	генералізація
swan	затискач	генералізація
FAST ultrasound	ультразвук	генералізація
to pump	працювати	генералізація
pacemaker	стимулятор	генералізація
BNP	пульс	генералізація
cath lab	лабораторія	генералізація
bipacer	стимулятор	генералізація

enterotomy scissors	затискачі	генералізація
DNR	папери	генералізація
anoxic brain injury	смерть	генералізація
to palp	мацати	генералізація
ET tube	трубка	генералізація
valgus movement	зовнішній рух	генералізація
balloon tissue expanders	розширювач тканин	генералізація
to page	викликати	генералізація
waveform	стан	генералізація
GCS-3	кома	генералізація
ventilator	апарат	генералізація
petrolatum dressing	пов’язка	генералізація
mucosal brush	трубка	генералізація
biohazard bag	пакет	генералізація
alpha brain activity	альфа активність	генералізація
Mayos	затискач	генералізація
cardiac output	хвилинний серцевий викид	конкретизація
Balfour	ретрактор Балфора	конкретизація
respiratory saturation	рівень кисню	модуляція
bougie	розширювач	модуляція

necrotizing flesh-eating bacteria	хижі бактерії	модуляція
needle driver	голка	модуляція
code green	код зелений	калькування
code blue	код синій	калькування
ICU	ВІТ	калькування
cooling blanket	охолоджувальна ковдра	калькування
15 blade	лезо на 15	калькування
platinum matrix	платинова матриця	калькування
vascular forceps	васкулярний затискач	калькування
UW solution	розчин для трансплантації органів	описовий переклад
post-op	перший день після операції	описовий переклад
LH	аналізи на гормони	описовий переклад

ДОДАТОК Б

ЗАХВОРЮВАННЯ ТА СТАНИ		
Лексема	**Переклад**	**Спосіб перекладу**
Savant syndrome	синдром Саванта	еквівалент
intrathoracic pressure	внутрішньогрудний тиск	еквівалент
TB	туберкульоз	еквівалент
testicular cancer	рак яєчок	еквівалент
pericardial effusion	ексудативний перикард	еквівалент
indigestion	розлад шлунка	еквівалент

bloating	здуття	еквівалент
constipation	закреп	еквівалент
lymphoma	лімфома	еквівалент
sarcoma	саркома	еквівалент
flatulence	метеоризм	еквівалент
ileus	кишкова непрохідність	еквівалент
puke	блювотиння	еквівалент
noninvasive liposarcoma	неагресивна ліпосаркома	еквівалент
volvulus	кишкова непрохідність	еквівалент
febrile	лихоманка	еквівалент
variceal bleed	варикозна кровотеча	еквівалент
varices	варикоз	еквівалент
boil	нарив	еквівалент
chlamydia infection	хламідіозна інфекція	еквівалент
STD	венеричні захворювання	еквівалент
perineal myoma	міома матки	еквівалент
fibroid tumor	фіброма	еквівалент
anaphylaxis	анафілактичний шок	еквівалент
respiratory arrest	зупинка дихання	еквівалент
cyst	кіста	еквівалент
Epstein-Barr virus	вірус Епштейна-Барр	еквівалент
Langerhans cell histiocytosis	гістіоцитоз клітин Лангерганса	еквівалент
subcutaneous emphysema	підшкірна емфізема	еквівалент
embolus	ембол	еквівалент
contusion	травма	еквівалент

acute respiratory distress	утруднене дихання	еквівалент
intracranial pressure	внутрішньочерепний тиск	еквівалент
biliary cirrhosis	цироз печінки	еквівалент
atrial septal defect	дефект міжпередсердної перегородки	еквівалент
thoracentesis	парацентез	еквівалент
inflammation	запалення	еквівалент
ringworm	лишай	еквівалент
bleeder	кровотеча	еквівалент
overexertion	перенапруження	еквівалент
multiple sclerosis	розсіяний склероз	еквівалент
schwannoma	невринома	еквівалент
v-tach	вентрикулярна аритмія	еквівалент
ruptured aneurysm	розрив аневризми	еквівалент
subarachnoid hemorrhage	субарахноїдальний крововилив	еквівалент
paralysis	параліч	еквівалент
endovascular embolization	ендоваскулярна емболізація	еквівалент
mucosal edema	набряк слизової	еквівалент
malignant hypothermia	злоякісна гіпертермія	еквівалент
MI	інфаркт	відповідник
M.I.	серцевий напад	відповідник
tracheal tears	травми трахеї	відповідник
nystagmus	ністагм	транскодування
pancreatitis	панкреатит	транскодування
autism	аутизм	транскодування

traumatic pneumothorax	травматичний пневмоторакс	транскодування
Savant syndrome	синдром Саванта	транскодування
abscess	абсцес	транскодування
angiomyolipoma	ангіоміоліпома	транскодування
stimming	стіммінг	транскодування
malrotation	мальротація	транскодування
malaria	малярія	транскодування
leiomyosarcoma	лейоміосаркома	транскодування
bradycardia	брадикардія	транскодування
hepatitis B	гепатит Б	транскодування
necrosis	некроз	транскодування
hypochondriasis	іпохондрія	транскодування
nosophobia	нозофобія	транскодування
osteosarcoma	остеосаркома	транскодування
Epstein-Barr virus	вірус Епштейна-Барр	транскодування
Langerhans cell histiocytosis	гістіоцитоз клітин Лангерганса	транскодування
psychosis	психоз	транскодування
subdural hematoma	субдуральна гематома	транскодування
hypoxia	гіпоксія	транскодування
cholangitis	холангіт	транскодування
sepsis	сепсис	транскодування
psoriasis	псоріаз	транскодування
uveitis	увеїт	транскодування
phlegmon	флегмона	транскодування
hypereosinophilic gastroenteritis	гіпереозинофільний гастроентерит	транскодування

hypertrophic obstructive cardiomyopathy	гіпертрофічна обструктивна кардіоміопатія	транскодування
bronchoscopy	бронхоскопія	транскодування
endocarditis	ендокардит	транскодування
ectopy	ектопія	транскодування
appendicitis	апендицит	транскодування
concave deformity	деформація	генералізація
brain bleed	крововилив	генералізація
obstructive gallstones	камені	генералізація
ASD	аутизм	генералізація
superficial partial-thickness burn	поверхневий опік	генералізація
vegetations	порушення	генералізація
flail chest	зламані ребра	модуляція
diabetic toe	пацієнт з діабетом	модуляція
jaundice	пожовтіння шкіри	модуляція
tachy	тахікардія	модуляція
pulmonary failure	відмовляють легені	модуляція
warm ischemia	тепла ішемія	калькування
nerve damage	пошкодження нервів	калькування
hypovolemic shock	гіповолемічний шок	калькування
venous distension	венозне розширення	калькування
antiphospholipid syndrome	антифосфоліпідний синдром	калькування
sclerosing cholangitis	склерозувальний холангіт	калькування
stomach flu	кишковий грип	калькування
septic shock	септичний шок	калькування

Systemic Inflammatory Response Syndrome	Синдром системної запалювальної реакції організму	калькування
neurogenic tumor	нейрогенна пухлина	калькування
hemodynamic collapse	гемодинамічний колапс	калькування
a grade three hyphema	гіфема третього ступеня	калькування
compartment syndrome	синдром міжфасціального простору	описовий переклад
L.V. disfunction	серцеві дефекти	описовий переклад

ДОДАТОК В

АНАТОМІЧНІ ТЕРМІНИ		
Лексема	**Переклад**	**Спосіб перекладу**
jugular artery	яремна вена	еквівалент
cephalic vein	головна вена	еквівалент
median cubital vein	проміжна підшкірна вена	еквівалент
median antebrachial vein	середня вена ліктя	еквівалент
pleural space	плеуральна порожнина	еквівалент
descending aorta	несхідна аорта	еквівалент
atrium	передсердя	еквівалент
superior vena cava	верхня порожниста вена	еквівалент
motor neurons	мотонейрони	еквівалент
abdomen	живіт	еквівалент
midsection	черевна порожнина	еквівалент
renal hilum	ниркові канали	еквівалент
bile duct	жовчні шляхи	еквівалент

clot	тромб	еквівалент
falciform ligament	серпоподібна зв’язка	еквівалент
carotid	сонна артерія	еквівалент
mandible	щелепа	еквівалент
fetus	плід	еквівалент
tailbone	кубрик	еквівалент
labia	статева губа	еквівалент
Bartholin gland	бартолінова залоза	еквівалент
ischiocavernosus muscle	сідничний м’яз	еквівалент
umbilical	пуповина	еквівалент
cervix	шийка матки	еквівалент
uterine wall	стінка матки	еквівалент
pudendal nerve	статевий нерв	еквівалент
femoral cutaneous nerve	гілка шкірного нерву	еквівалент
shin	гомілка	еквівалент
lumbar region	поперек	еквівалент
main stem bronchus	основа бронха	еквівалент
ventricles	шлуночки	еквівалент
proximal jejunum	тонка кишка	еквівалент
pelvis	тазова кістка	еквівалент
transverse colon	ободова кишка	еквівалент
splenic flexure	селезінковий згин	еквівалент
retroperitoneum	очеревинний простір	еквівалент
mediastinum	середостіння	еквівалент
thorax	грудна клітина	еквівалент
supreme intercostal artery	верхня ліва міжреберна артерія	еквівалент
spleen	селезінка	еквівалент

Adam’s apple	кадик	еквівалент
soft divot	яремна ямка	еквівалент
palmaris	м’яз долоні	еквівалент
lateral side	бічна сторона	еквівалент
brachial plexus	плечове нервове сплетіння	еквівалент
autonomic nervous system	нервова система	еквівалент
epiglottis	надгортанник	еквівалент
esophagus	стравохід	еквівалент
cerebellar peduncle	ніжка мозочка	еквівалент
ureter	сечівник	еквівалент
iliac fossa	клубова ямка	еквівалент
sagittal sinus vein	сагітальний синус	еквівалент
pharynx	гортань	еквівалент
endothelial lining	ендотеліальний шар	еквівалент
mitral valve	мітральний клапан	еквівалент
dentures	щелепи	еквівалент
subvalvular tissue	тканина клапана	еквівалент
vocal cords	голосові зв’язки	еквівалент
biliary tree	жовчні протоки	відповідник
trachea	трахея	транскодування
perforating veins	перфорантні вени	транскодування
diastole	діастола	транскодування
donor vessel	судини	генералізація
femur	кістка	генералізація
carina	роздвоєння	генералізація
hepatic vein	середня печінкова вена	конкретизація
xiphoid process	мечоподібний	конкретизація

	відросток	
hilum	ворота	модуляція
segment III	третій сегмент	калькування
facial artery	лицьова артерія	калькування
zone three	третя зона	калькування
coronary arteries	коронарні артерії	калькування
renal-vascular system	нирково-судинна система	калькування

ДОДАТОК Д

ЛІКУВАННЯ ТА ОБСТЕЖЕННЯ		
Лексема	**Переклад**	**Спосіб перекладу**
blood work	аналіз крові	еквівалент
lung laceration	прокол легень	еквівалент
incision	надріз	еквівалент
one way valve	штучний клапан	еквівалент
suction	аспірація	еквівалент
EKG	ЕКГ	еквівалент
radical prostatectomy	простатектомія	еквівалент
CT	КТ	еквівалент
MRI	МРТ	еквівалент
blunt dissection	прямі вирізи	еквівалент
scarring	рубцювання	еквівалент
IV adrenaline	адреналін	еквівалент
C-section	кесарів розтин	еквівалент
balloon pump	балонна контрпульсація	еквівалент
CT	томографія	еквівалент

bonemarrow aspiration	пункція кісткового мозку	еквівалент
CPR	реанімування	еквівалент
pulse ox	оксиметрія	еквівалент
cardiac tamponade	тампонада серця	еквівалент
pericardiocentesis	пункція перикарда	еквівалент
sats	сатурація	еквівалент
debridement	обробка ран	еквівалент
burr hole	трепанація	еквівалент
EEG	ЕКГ	еквівалент
exploratory laparoscopy	діагностична лапароскопія	еквівалент
stenting	стентування	еквівалент
evac drain	дренаж	еквівалент
transesophageal echo	трансезофагеальна ехо	еквівалент
chemo	хімія	еквівалент
v-fib	фібриляція	еквівалент
cardiac catheterization test	зондування серця	еквівалент
to inject dye	вводити контраст	еквівалент
palliative care	симптоматична терапія	відповідник
panscan	панскан	транскодування
echocardiogram	ехокардіограма	транскодування
lavage	лаваж	транскодування
laparotomy	лапаротомія	транскодування
biopsy	біопсія	транскодування
escharotomy	ескаратомія	транскодування
exploratory laparoscopy	діагностична лапароскопія	транскодування

tracheotomy	трахіотемія	транскодування
dialysis	діаліз	транскодування
bifurcation	біфуркація	транскодування
radiotherapy	радіотерапія	транскодування
septal myectomy	септальна міектомія	транскодування
Focused Assessment Sonogram	сонограма	генералізація
MH cart	лікування злоякісної гіпертермії	генералізація
PT	терапія	генералізація
pelvic exam	огляд	генералізація
capillary refill	перевірка судин	генералізація
type and cross	переливання	генералізація
surgery	шунтування	конкретизація
crickit	конікотомія	модуляція
staple remover	видаляти шви	модуляція
ultrasound	ультразвук	калькування
to cannulate the vein	промити вену	калькування
ERCP	ЕРХПГ	калькування
doubleleg fasciotomy	фасціотомія обох ніг	калькування
REBOA	РЕБОА	калькування
ECMO	ЕКМО	калькування
deviated septum	процедура вирівнювання носової перегородки	описовий переклад
RBC count	аналіз на еритроцити	описовий переклад
nitro drip	внутрішньовенне введення нітрогліцерину	описовий переклад

ДОДАТОК Е

МЕДИЧНІ ПРЕПАРАТИ ТА СПОЛУКИ		
Лексема	**Переклад**	**Спосіб перекладу**
morphine	морфін	транскодування
amoxicillin	амоксіцилін	транскодування
D-dimer	Д-димер	транскодування
lidocaine	лідокаїн	транскодування
ecstasy	екстазі	транскодування
polypropylene	поліпропілен	транскодування
lipase	ліпаза	транскодування
amylase	амілаза	транскодування
atropine	атропін	транскодування
Haldol	Халдол	транскодування
Midazolam	Мідазолам	транскодування
fentanyl	фентаніл	транскодування
Demerol	Демерол	транскодування
creatinine	креатинін	транскодування
hemoglobin	гемоглобін	транскодування
Betadine	Бетадин	транскодування
dantrolene	дентралін	транскодування
vecuronium	векуроній	транскодування
insulin	інсулін	транскодування
diltiazem	дилтіазем	транскодування
ondansetron	ондансетрон	транскодування
metoprolol	метопролол	транскодування
formalin	формалін	транскодування
epinephrine	епінефрин	транскодування

dimethyl sulfate	диметилсульфат	транскодування
methanol	метанол	транскодування
labetalol	лабеталол	транскодування
methylprednisolone	метилпреднізолон	транскодування
Vicodin	Вікодин	транскодування
ofloxacin	офлоксацин	транскодування
azithromycin	азитроміцин	транскодування
prednisone	преднізон	транскодування
Cipro	Ципро	транскодування
estradiol	естрадіол	транскодування
pancreatic enzymes	ферменти підшлункової	еквівалент
painkillers	знеболюючі	еквівалент
caustic chemicals	їдкі речовини	відповідник
unfractionated heparin	нефракціонований гепарин	калькування
beta blockers	бета-блокатори	калькування
calcium channel blockers	блокатори кальцієвих каналів	калькування
vasodilators	судинно-розширювальні препарати	описовий переклад

SUMMARY

The thesis is devoted to the study of the specifics of the translation of medical terminology from English into Ukrainian based on the material of the TV series “The Good Doctor” (2017) translated by the studio “BaibakovTV” (2017). The main objective of the study is to identify effective methods for classifying English medical terms based on their semantic features and to examine the challenges involved in translating medical terminology into Ukrainian within media discourse. The object of the study is English medical terminology. The subject of the study is the ways of translating medical terminology from English into Ukrainian.

The theoretical basis of the thesis is the studies of domestic and foreign scholars devoted to the problems of audiovisual translation, the study of medical terminology, its classification and ways of its translation. The study employs comparative, descriptive, and historical methods to analyze differences in medical terminology classification and development in both languages. The characteristics of term functioning in media discourse were defined. Different classifications and ways of translating medical language units were considered. Additionally, the peculiarities of audiovisual translation were analyzed.

The practical part of the study includes an analysis of the translation methods of 400 units of medical terminology. We determined that there is no universal classification of medical terminology in both languages and made our own classification of medical terms based on the ideas of medical translation scholars. The results of quantitative analysis show the most common methods of rendering medical terminology from English into Ukrainian.

Key words: *medical terms, audiovisual translation, media discourse, the ways of translation, “The Good Doctor”, classification of medical terminology.*